صوبائی اسمبلی خیبر پختونخوا

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز بدھ مورخہ 13 جون 2012ء بمطابق 22 رجب 1433 ہجری بعد از دوپہر پانچ بجکر پچیس منٹ پر منعقد ہوا۔
جناب سپیکر، کرامت اللہ خان مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اسکا ترجمہ

اَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيۡطَـٰنِ ٱلرَّجِيمِ۔ بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ

وَلِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٲتِ وَمَا فِى ٱلۡأَرۡضِ‌ۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ وَكِيلاًO إِن يَشَأۡ يُذۡهِبۡڪُمۡ أَيُّہَا ٱلنَّاسُ وَيَأۡتِ بِـَٔاخَرِينَ‌ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ ذَٲلِكَ قَدِيرً۬اO مَّن كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ ٱلدُّنۡيَا فَعِندَ ٱللَّهِ ثَوَابُ ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأَخِرَةِ‌ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ سَمِيعَۢا بَصِيرً۬اO يَـٰٓأَيُّہَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٲمِينَ بِٱلۡقِسۡطِ شُہَدَآءَ لِلَّهِ وَلَوۡ عَلَىٰٓ أَنفُسِڪُمۡ أَوِ ٱلۡوَٲلِدَيۡنِ وَٱلۡأَقۡرَبِينَ‌ۚ إِن يَكُنۡ غَنِيًّا أَوۡ فَقِيرً۬ا فَٱللَّهُ أَوۡلَىٰ بِہِمَا‌ۖ فَلَا تَتَّبِعُواْ ٱلۡهَوَىٰٓ أَن تَعۡدِلُواْ‌ۚ وَإِن تَلۡوُ ۥۤاْ أَوۡ تُعۡرِضُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرً۬ا۔

(ترجمہ): اور جو کچھ آسمانوں اور زمین میں سب اللہ ہی کا ہے اور اللہ کارساز کافی ہے۔ اگر چاہے تو اے لوگو تمہیں لے جائے اور اوروں کو لے آئے اور اللہ اس پر قادر ہے۔ س جو شخص دنیا کا ثواب چاہتا ہے تو اللہ کے ہاں دنیا اور آخرت کا ثواب ہے اور اللہ سننے والا دیکھنے والا ہے اے ایمان والو! انصاف پر قائم رہو اللہ کی طرف گواہی دو اگرچہ اپنی جانوں پر ہو یا اپنے ماں باپ اور رشتہ داروں پر اگر کوئی مالدار ہے یا فقیر ہے تو اللہ ان کا تم سے زیادہ خیر خواہ ہے سو تم انصاف کرنے میں دل کی خواہش کی پیروی نہ کرو اور اگر تم کج بیانی کرو گے یا پہلو تہی کرو گے تو بلاشبہ اللہ تمہارے سب اعمال سے باخبر ہے۔ و آخِرُ الدَعۡوَانا أَنِ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَـٰلَمِينَ۔

میاں افتخار حسین(وزیر اطلاعات): جناب سپیکر صاحب۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی میاں افتخار صاحب، په زړه د څه راااووریدل؟

نامور گلوکار مہدی حسن کو خراج عقیدت

وزیر اطلاعات: اول خو جی دلته چې دا تاسو رادننه شوئ نو بخښنه غواړم يو وئيل چې اصلي سپيکر راغلو (قہقہہ) ما وئيل دا باقي به ګنې نقلي وو نو، داسې ده نن زمونږ مهدی حسن چې په حق رسيدلے دے او د اردو په لحاظ د ټولې دنيا د دې صدئ يو ډير لوئے ګلوکار، فن کار، څه خو هسې هم او بيا زما د Portfolio دا تقاضه ده چې زه هغه ته خراج تحسين پيش کړم او هغه خلق چې هغوی ټول عمر خوشحالئ خورې کړې دی، دا خلق مري نه، هغه ټول عمر ژوندی وی، د هر چا خپل خپل نظر وی او دا د خدائے تقسيم وی، پيدا شوے په راجهستان کښې وو او د پاکستان د پاره چې د هغه کوم خدمات دی، د فن د پاره چې د هغه کوم خدمات دی، بيا د هغه په مختلف شکلونو کښې د محفلونو او د خلقو د خوشحالو چې د هغه کوم خدمات دی، زه مهدی حسن ته د خپلې اسمبلئ د طرف نه، ستاسو د ټولو ملګرو په وساطت چې هغه ډير لوئے خدمات کړی دی د فن په دنيا کښې او دا خدمات به د هغوی هيرېږی نه، نن لتا منګيشکر ژړل او هغې وئيل چې زما ډير لوئے ارمان وو چې زه د مهدی حسن سره يوه سندره اووايم نو کوم خلق چې رښتيا په فن پوهيږی نو هغه د فنکارانو په عزت او په احترام باندې پوهيږی، هغه د دې ايشياء د غزل بادشاه وو او چې څومره غزلګو دی نو هغه د هغه نه متاثره دی او تاسو ټولو ته به ياد وی چې د هغه يو غزل چې ډير مشهور وو:

؎ گلوں میں رنگ بھرے باد نو بہار چلے چلے بھی آؤکہ گلشن کا کاروبار چلے

(تالیاں)

دا چې د کومو خلقو په مرګ باندې هم د هغوی الفاظ چې سړے يادوی او زړه ته ئے خوشحالئ محسوسيږی۔ دا زه ارادتاً وئيل غواړم چې د دوئ د زړه ته هم دا خبرې کوزې شی که د چا لکه اوس دا قلب حسن وائی چه په خوږ آواز ئے اووايه، يو ورځ به راشی چې دا قلب حسن به هم سندرې شروع کړی۔ (قہقہہ)

لهذا زه جناب سپیکر صاحب! د دې ایوان د طرف نه هغه غزل ګو شهنشاه چې د فلمی دنیا سندرې ئے هم وئیلې دی، هسې غزلې ئے هم وئیلی دی خو د انسان په حیثیت هغه ډیر لوئے انسان وو، هغه چې څومره خدمات کړی دی، دومره عاجزی په یو فنکار کښې مونږ نه ده لیدلې، چا ته چې خدائے پیسه ورکړی نو د غرور او تکبر یا چې د هغه یو نوم اوشی نو غرور او تکبر او مهدی حسن چې چرته تلے دے، د خپل قوم نمائندګی ئے کړې ده، د خپل وطن نمائندګی ئے کړې ده، د یو سفیر په حیثیت د شرافت یو مجسمه وه، لهذا زمونږه د خدائے نه طمع او توقع ده چې د خدماتو په بنیاد باندې به هغه بخښلے کیږی او زه هغه ته خراج تحسین هم پیش کوم او د هغه خپل یو خاص مشهور غزل وو چې:

زندگی میں تو سبھی پیار کیا کرتے ہیں میں تو مر کر بھی میری جان تجھے چاہونگا

لهذا مهدی حسن هغه حیثیت دومره لری چې زمونږ نه جدا شو خو د هغه بچی شته، حکومت پاکستان له هم پکار دی او مونږه له هم پکار دی چې د داسې فنکارانو د خدماتو په بنیاد د هغوی خاندان سره کمک وکړو او دغه خلق چې هغوی خدمات کوی چې د هغوی سلسله جاری وی۔ ډیره مننه، ډیره شکریه والسلام۔

جناب سپیکر: شکریه میاں صاحب۔

سید قلب حسن: دعا مو ونکړه؟

وزیر اطلاعات: دعا خو ما وکړه، دا چې ما وئیل خدائے د اوبخښی، زمونږ پښتانه چې لاس اوچت کړی ورته دعا وائی۔ دعا وکړئ جی، یا الله د دې ټولو مومنانو د زړه نه چې کوم د صدق آواز خیژی او که څه خطا ترې شوې وی، انسان کښې وی هم خطا، یا خدایا ته ورته خطا معاف کړې او ته ورله اووه واړه جنته ورکړې۔ وآخِرُ الدَعوَانا أَنِ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَـٰلَمِينَ۔

جناب سپیکر: *میاں افتخار صاحب، آپ کے ساتھ اس ایوان میں بھی بڑے چھپے فنکار بیٹھے ہیں لیکن لیاقت شباب صاحب ابھی خفا ہونگے، میں نام نہیں لونگا۔ آپ نے Performance نہیں دیکھی، آپ۔۔۔۔۔*

وزیر اطلاعات: جناب سپیکر صاحب! جس فنکار کا آپ نے نام لیا، چھپے انداز میں وہ مہدی حسن سے زیادہ محمد رفیع سے متاثر ہے۔ (قہقہہ)

جناب سپیکر: نہیں ایک اور بھی ہے لیکن وہ اور معزز ہے تو اس کا نام میں نہیں لونگا۔

جناب لیاقت علی شباب (وزیر آبکاری و محاصل): جناب سپیکر صاحب-----

جناب سپیکر: جی۔

وزیر آبکاری و محاصل: میاں صاحب چې کوم په ښه الفاظو کښې یو ناموړے زمونږه د برصغیر چې کوم فنکار وو، مهدی حسن، الله پاک د اوبخښی، چې څومره ښه الفاظو سره هغه د هغوی خدماتو ته خراج تحسین پیش کړو، دیکښې هیڅ شک نشته چې هغه په خلقو کښې خوشحالئ تقسیم کړې دی نو هغه چې کله زمونږه په ملک باندې سخته راغلې ده نو زمونږه د ملک د پاره، زمونږه د فوج د پاره هم هغه خپل هغه یو کردار ادا کړے دے چې لائق تحسین دے او مونږ ورته خراج تحسین هم پیش کوؤ د هغه نوم ته، ترڅو پورې چې ادب ژوندے وی په دې دنیا کښې نو د هغه نوم به ان شاءالله ژوندے وی او مونږه په دې افسوس کوؤ چې د ه سره یو باب ختم شو په پاکستان کښې او په برصغیر کښې نو د هغې مونږه ته یو Shock دے۔ خدائے پاک د د هغوی ورثاء ته هم صبر جمیل عطا کړی خو زه صرف دا خبره کوم چې تاسو اشارتاً کنایتاً چې کومه خبره، مونږه وایو چې د کلچر خو زمونږه دلته په خیبر پختونخوا کښې زمونږ د گورنمنټ د طرف نه هم چې کوم دغه دے، هغه زمونږه قابل احترام میاں افتخارحسین دے خو لکه مونږه ورسره پیروکار یو جی، ادب سره زمونږه مینه شته او ادب سره تعلق هم شته او زمونږه د پښتو ادب هم شته، د علاقائی ادب او کلچر هم شته نو په دې باندې مونږه فخر کوؤ چې خپل ادب سره لږ ډیر تړون مو شته او زمونږه چې دلته کښې نور معزز او خاص کر مفتی صاحب ته هم زه دعا کوم چې هغوی د هم خدائے په ادبی دائره کښې مونږه سره دننه کړی۔ (قہقہہ) نو زه یو ځلې بیا مهدی حسن ته خراج تحسین پیش کوم او د هغوی چې څومره ورثاء دی، د هغوی سره د همدردئ اظهار کوؤ جی۔ تهینک یو جی۔

جناب سپیکر: شکریہ جی، لیکن خاصکر ایک موقع پر، کہیں پر ایک مظاہرہ ہوا تھا، میں وہ نہیں بھول سکونگا۔

اراکین کی رخصت

جناب سپیکر: ان معزز اراکین نے رخصت کیلئے درخواستیں ارسال کی ہیں، جن میں: احمد خان بہادر صاحب 13-06-2012 تا اختتام اجلاس; حافظ اختر علی صاحب 13-06-2012 کیلئے; خلیفہ عبدالقیوم صاحب 13-06-2012 تا 14-06-2012 تک کیلئے; سردار شمعون یار خان آج کیلئے۔

Is it the desire of the House that the leave may be granted?

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The leave is granted.

سالانہ بجٹ برائے مالی سال 13-2012 پر عام بحث

جناب سپیکر: یہ مفتی عبدالقیوم صاحب تو ہمیں سستی بجلی دلا رہے تھے، وہ کہاں گئے؟ جناب زیادہ اکرم خان درانی صاحب، Lapsed۔ ڈاکٹر اقبال دین فنا صاحب۔

ڈاکٹر اقبال دین: اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ۔ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ۔ شکریہ جناب سپیکر صاحب! سب سے پہلے تو میں اپنے محترم وزیر خزانہ صاحب، محمد ہمایون خان کو اپنے صوبے کا اپنی حکومت کا پانچواں اور بظاہر آخری بجٹ اور ٹیکس فری بجٹ پیش کرنے پر دل کی گہرائیوں سے مبارکباد پیش کرنا چاہتا ہوں۔ (تالیاں) دراصل یہ کوشش ہوتی ہے کہ وہ اپنے عوام کیلئے بہتر سے بہتر بجٹ پیش کریں اور اس کیلئے حکومت اپنے تمام تر وسائل کو بروئے کار لاتی ہے، اس لیے ہر حکومت جو بجٹ پیش کرتی ہے اسے بہترین بجٹ قرار دیتی ہے اور عوام کی توقعات چونکہ حکومتی اقدامات سے کہیں زیادہ بلند ہوتی ہیں تو جتنی بھی سہولیات حکومت میسر کرے تو عوام کی نظر میں وہ کم سے کم محسوس ہوتی ہیں۔ بہر حال ٹیکس کی چھوٹ کے علاوہ عوام الناس کا بجٹ کے عوامل میں جس چیز کے ساتھ زیادہ تعلق ہے، وہ روزگار کا مسئلہ ہوتا ہے اور باروزگار لوگوں کیلئے تنخواہوں میں اضافے کے ساتھ عوام الناس کی زیادہ دلچسپی ہوتی ہے۔ موجودہ بجٹ میں حکومت نے باچا خان خپل روزگار سکیم، روایتی ہنر مند روزگار سکیم اور پختونخوا ہنر مند روزگار سکیم کو جاری رکھتے ہوئے اپنے ملازمین کو ایڈہاک ریلیف دینے کیلئے تقریباً 15 ارب روپے کی خطیر رقم رکھی ہے اور اس کے علاوہ حکومت نے عوام کو ریلیف دینے کیلئے گندم کی سبسڈی کی مد میں ڈھائی ارب روپے رکھے ہیں لیکن ظاہر ہے کہ مہنگائی کے بوجھ تلے دبے ہوئے عوام کیلئے اور عوام کی توقعات اس سے کہیں زیادہ ہوتی ہیں، ملازمین زیادہ تنخواہوں کے اضافے کی توقع رکھتے ہیں۔ اسی طرح عوام کا سب سے اہم مسئلہ جو بنیادی مسئلہ ہے، وہ پینے کے صاف پانی کا ہے اور یہ ایک جائز انسانی مطالبہ

ہے"و جعلنامن الماء کل شیٔ حییٔ"۔ چونکہ زندگی کا دارومدار پانی پر، اور حکومت نے عوام کو اس سلسلے میں ریلیف مہیا کرنے کیلئے 3 ارب 19 کروڑ روپے 17 منصوبوں کیلئے رکھے ہیں جس میں سے چار نئے منصوبوں کیلئے ایک ارب 32 کروڑ روپے رکھے گئے ہیں۔ اسی طرح صوبے بھر کے بوسیدہ پائپوں کو تبدیل کرنے کیلئے اس میں 41 کروڑ روپے رکھے گئے ہیں جس میں سے اس سال 13 کروڑ روپے اسی مد میں خرچ ہونگے۔ ہم عوامی نمائندوں کی حیثیت سے اس سے بھی زیادہ توقع کر رہے تھے لیکن ظاہر ہے کہ حکومت کی اپنی مجبوریاں ہوتی ہیں۔ اس سال بھی اس سلسلے میں حکومت نے کوشش کی ہے کہ جیسے پچھلے سالوں میں ایک ایک واٹر سپلائی سکیم سارے نمائندوں کو دی تھی، اس سال بھی اتنی ہی بلکہ اس سے زیادہ رقم دی گئی ہے لیکن بہر حال طلب کرنا ہماری مجبوری ہے کہ ہم اس سے بھی زیادہ طلب کریں۔ اسی طرح عوام کا ایک اور سلگتا مسئلہ، بلکہ میں کہوں گا کہ ڈھڑکتا ہوا مسئلہ وہ بجلی کی لوڈ شیڈنگ کا مسئلہ ہے۔ ہمارے صوبے کے عوام بالخصوص بجلی کی لوڈ شیڈنگ کے عذاب میں مبتلا ہیں، اگرچہ بجلی کا یہ بحران صوبائی حکومت کا پیدا کردہ نہیں ہے اور اس سلسلے میں صوبائی حکومت نے ہائیڈل پاور جنریشن کی مد میں پانچ نئے منصوبوں کیلئے جس سے تقریباً دو سو میگاواٹ بجلی حاصل ہوگی، اس کیلئے خطیر رقم بھی رکھی ہے لیکن اس کے ثمرات سمیٹنے کیلئے کچھ وقت درکار ہے۔ اس وقت ہمارے صوبے کے عوام کی پرزور اپیل یہ ہے کہ حکومت ہمارے صوبے کو زیادہ بجلی پیدا کرنے والے صوبے کی حیثیت سے اس ناطے لوڈ شیڈنگ سے مستثنیٰ قرار دے (تالیاں) اور اگر ہماری صوبائی حکومت اس میں کامیاب ہو جاتی ہے اور یہ استثنیٰ اپنے صوبے کیلئے حاصل کر لیتی ہے تو یقین جانیئے کہ اس کے حصے میں جو کریڈٹ آئے گا، وہ ساتویں این ایف سی ایوارڈ اور اٹھارہویں ترمیم سے زیادہ کا کریڈٹ ہوگا۔ اسی طرح عوام کا ایک اور Burning issue وہ ان کے چولھے کے جلنے کا مسئلہ ہے۔ الحمد للہ سپیکر صاحب، اس وقت ہمارا صوبہ خیبر پختونخوا پاکستان بھر میں آئل پیدا کرنے والے صوبوں میں ایک نمبر پر ہے۔ سب سے زیادہ تیل ہمارا صوبہ پیدا کر رہا ہے اور اسی طرح گیس کی مد میں 372 MMCF per day ہمارے صوبے کی گیس کی پیداوار ہے جو ہماری اپنی ضرورت سے تین گنا سے بھی زیادہ ہے اور یہ باقی گیس ہم پورے پاکستان کو دے رہے ہیں لیکن افسوس سے کہنا پڑتا ہے کہ پاکستان کے آئین کی دفعہ 158 کے تحت کہ اس گیس پہ ہمارا حق مقدم ہے، اسی صوبائی اسمبلی کی متفقہ پاس کردہ قرارداد کے باوجود کہ سب سے پہلے ہم نے اس کو استعمال کرنا ہے، پشاور ہائی کورٹ کے فیصلے کے مطابق کہ سب سے پہلے ہم نے اپنی گیس کو استعمال کرنا ہے لیکن

آج تک ہمارا صوبہ اور ہمارے وہ علاقے اور وہ اضلاع جو تیل اور گیس پیدا کر رہے ہیں، آج تک اس گیس سے محروم ہیں، اتنی گیس ہمیں نہیں مل رہی جتنی ملنی چاہیئے۔ محترم سپیکر صاحب، ہمارے صوبے کا پہلا آئل اینڈ گیس فیلڈ شکردرہ جو اس وقت بھی پانچ آئل اینڈ گیس ویلز وہاں پہ پیداوار دے رہے ہیں، 2004ء سے لیکر آج تک صرف پانچ کلو میٹر کے احاطے میں، صرف پانچ کلو میٹر کے احاطے میں ابھی تک 76 کلو میٹر پائپ لائن بچھانا باقی ہے۔ پانچ کلو میٹر کے علاقے میں بھی ان لوگوں کو گیس میسر نہیں ہے اور یہ کس نے بچھانی ہے، یہ SNGPL نے بچھانی ہے اپنے خرچے سے لیکن یہ سفاک مسیحا میرے قبضے میں نہیں، اس پہ ہمارا اختیار نہیں ہے۔ کوئی بھی اس کو مجبور نہیں کر رہا کہ وہ ہماری یہ بنیادی ضرورت اور یہ ہمارا بنیادی حق ہمیں دے۔ اسی طرح لاچی میں تیسرے کنویں پر کام جاری ہے، 2008ء میں ہمارے محترم وزیر اعلیٰ صاحب نے لاچی گیس کا افتتاح اپنے دست مبارک سے کیا تھا اور آج چار سال گزرنے کے بعد بھی ایک سنگل میٹر بھی میرے حلقے میں لاچی میں نہیں لگا۔ یہ SNGPL کے وہ حربے ہیں جو انفراسٹرکچر یعنی پائپ لائن بچھانے کے علاوہ بھی ہمارے لئے مشکلات پیدا کر رہے ہیں، میں حکومت کی توجہ آپ کی وساطت سے اس سنگین مسئلے کی طرف دلانا چاہتا ہوں۔ اسی طرح محترم سپیکر صاحب، ہمارا صوبہ، ہمارے صوبے کو جو گیس مل رہی ہے، وہ گیس ہم صرف اور صرف Domestic purpose کیلئے استعمال کر رہے ہیں اور اس کے علاوہ CNG کی مد میں استعمال ہو رہی ہے۔ چونکہ یہاں پر نہ Fertilizer کی مد میں یہ گیس استعمال ہو رہی ہے اور نہ پاور جنریشن کیلئے استعمال ہو رہی ہے، اس لئے 372 MMCF میں سے ہم صرف 80 MMCF per day استعمال کر رہے ہیں، باقی کا استعمال اگر ہم خود کریں گے تو ہمارے صوبے کو فائدہ ہوگا، اس کی جانب توجہ دینے کی ضرورت ہے۔ اسی طرح اسی اسمبلی میں میں نے ایک قرارداد پیش کی تھی اور اسمبلی نے متفقہ طور پر پاس کی تھی کہ شکردرہ سے LPG گیس کمپنیاں لیکر جا رہی ہیں اور اس کے بعد یہ مسئلہ فنانس نے پٹرولیم منسٹری کے ساتھ اٹھایا لیکن آج تک اس کا پتہ نہیں چلا کہ یہ LPG اتنی مہنگی گیس جو یہاں سے وہ لے جا رہی ہیں، اس کا آج تک ہمیں ایک پیسہ ہمارے صوبے کو نہیں ملا۔ تیسرا اہم مسئلہ یہ ہے کہ ہمارے جو موجودہ وسائل ہیں۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> یہ ڈاکٹر فنا صاحب! LPG Extraction Plant لگا ہوا ہے؟

<u>ڈاکٹر اقبال دین:</u> جی بالکل لگا ہوا ہے، شکردرہ میں۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر:</u> کہاں پہ؟

ڈاکٹر اقبال دین: شکر درہ میں لگا ہوا ہے، میرے حلقے میں۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: اچھا۔

ڈاکٹر اقبال دین: اسی طرح محترم سپیکر صاحب، ہمارے جو موجودہ ذخائر ہیں، ان میں سے آئل اور گیس جس تیزی کے ساتھ نکالی جا رہی ہے، وہ انٹرنیشنل سٹینڈرڈ کے مطابق نہیں ہے۔ پچھلے دنوں اسلام آباد کے سرینا ہوٹل میں گیس کمپنیوں نے ایک Briefing ہمیں دی، وہاں پہ ہمارے ایم این ایز صاحبان بھی موجود تھے اور ہمارے ایم پی ایز صاحبان بھی موجود تھے، وہاں ہمیں یہ بتایا گیا کہ ہمارے جو موجودہ ذخائر ہیں، ان کا 69 پرسنٹ استعمال ہو چکا ہے صرف 31/32 پرسنٹ باقی ہے اور ابھی اس وقت ہمارے وائٹ پیپر میں ہمیں جو تفصیلات دی گئی ہیں تو اس کے مطابق یہ Fifty fifty ہے۔ یہاں پہ میں صوبائی حکومت کی توجہ اس جانب دلانا چاہتا ہوں کہ ویل ہیڈز پر ہمارے اپنے بندے ہونے چاہئیں۔ یہ جو اعداد و شمار ہمیں دے رہے ہیں، اعداد و شمار بھی یہ دیتے ہیں اور اسی کے مطابق محاصل بھی یہ ہمیں دیتے ہیں، جہاں تک ہمارا اپنا بندہ نہیں ہو گا، ہمیں صحیح پتہ نہیں چلے گا کہ ہمارا کتنا حق بنتا ہے اور یہ ہمیں کتنا دے رہے ہیں؟ محترم سپیکر صاحب، یہاں پہ میں اپنی صوبائی حکومت کا دل کی گہرائیوں سے شکریہ ادا کروں گا کہ اس نے جنوبی اضلاع اور خصوصاً آئل اور گیس پیدا کرنے والے اضلاع کیلئے ہماری رائلٹی پانچ فیصد سے بڑھا کر دس فیصد کر دی ہے، (تالیاں) میں اپنے ان تمام آئل اینڈ گیس پیدا کرنے والے اضلاع کی جانب سے حکومت کا شکریہ ادا کرتا ہوں لیکن ساتھ ہی ایک گزارش کرتا ہوں کہ اس سے ہماری ترقی کی نئی راہیں کھلیں گی لیکن اس صورت میں کھلیں گی کہ اگر اس فنڈ کو ہمارے ڈسٹرکٹ اور پرونشل اے ڈی پی سے Over and above تصور کیا جائے اور اسے ہمارے تمام مسائل کا حل تصور نہ کیا جائے۔

ے د بنگړو شرنګ د راته هم بخښنی ژوندون جانانه
خو ستا د شونډو نغمه یاره غبړ ته چرته رسی

(نعرہ ہائے تحسین اور تالیاں)

اگر اے ڈی پی نمبر 745 میں Provision of gas to different locations of province میں گیس پیدا کرنے والے اضلاع کو بھی شامل کیا جائے تو میرے خیال میں آپ کو بہت ثواب ملے گا اور ہمارا بہت فائدہ ہو گا۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: شکریہ۔ ایک آخری شعر کے ساتھ مختصر۔

ڈاکٹر اقبال دین: بس یہ صرف دو باتیں ہیں۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: نہیں نہیں، باتیں نہیں شعر میں وہ باتیں کہیں۔

ڈاکٹر اقبال دین: عوام کا پانچواں مسئلہ جو ہے، وہ صحت کا مسئلہ ہے۔ صحت کے بارے میں حکومت نے جو 10 ارب کی خطیر رقم رکھی ہے اور اس میں خصوصاً ذوالفقار علی بھٹو شہید میڈیکل کالج، بے نظیر ہیلتھ سپورٹ پروگرام، Nursat Bhatto Oncology Service اور اس کے ساتھ ضلعی ہسپتالوں کیلئے سامان کی خریداری، یہ ایسے اقدامات ہیں کہ جن کی جتنی بھی تعریف کی جائے کم ہے لیکن ساتھ ہی میں ایک عرض کروں کہ پچھلے چار سالوں سے، یہ پانچواں سال ہے کہ BHU, Basic Health Units نظر انداز ہو رہے ہیں اور اس کا یہ نتیجہ ہوگا کہ Secondary اور Tertiary Care Hospitals پہ بدستور بوجھ بڑھتا رہے گا اور آخر میں چھٹا مسئلہ تعلیم کا ہے۔ میں یہاں پہ ہمارے منسٹر صاحب تو موجود نہیں ہیں، ہمارے نوجوان منسٹر صاحب اور محکمہ تعلیم کو میں خراج تحسین پیش کروں گا کہ پورے پچھلے چار سالوں میں اور اس سال بھی انہوں نے تعلیم کے فروغ کیلئے جتنا کچھ کیا، جتنے سکولز بنائے، جتنے سکولوں کی اپ گریڈیشن ہوئی، جتنی بھرتیاں ہوئیں اور خصوصاً ابھی روبنا نہ پختونخوا سکیم، نوے سحر لیپ ټاپ سکیم، ستوری د پختونخوا سکیم، سکالرشپ برائے طالبات تور غرو کوہستان (تالیاں) یہ سب ایسے اقدامات ہیں کہ یہ تاریخ میں یاد رکھے جائیں گے۔ صرف اور صرف ایک بات کا افسوس ہے کہ One thousand پرائمری سکولز جو ہمیں مرکز سے ملنے تھے، ہمیں نہ مل سکے، ہم لوگوں نے جگہ جگہ ان کے اعلانات کئے ہیں، اگر وفاق کی طرف سے یہ سکول ہمیں مل جاتے تو تعلیم کے فروغ کیلئے ایک زبردست کارنامہ ہوتا۔ مہربانی۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ جناب سید رحیم خان ایڈوکیٹ صاحب۔

جناب سید رحیم: اَعُوذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیطٰنِ الرَّجِیم۔ بِسمِ اللّٰہِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیم۔ جناب سپیکر صاحب! زه ستاسو ډیر زیات مشکور یم چې تاسو د بجټ په عمومي بحث کښې ما ته د حصې او د صلاح او د تقریر موقع را کړه۔ جناب سپیکر صاحب، په بجټ کښې چې کوم پیش شوے دے، زه خپل وزیر خزانه انجینئر همایون صاحب ته مبارکباد پیش کوم چې د تیر شوی کالونو هغوی په دیکښې کوم ذکر کړے دے

نو دا بالکل د ستائینې وړ دے مګر موجوده حالیه ټیکسونه (تالیاں) چې کوم دوئ آمدن بنائی او بیا هغه د هغې اخراجات بنائی، په هغې کښې یو څو پیش کول غواړم۔ وړومبئ خبره خو دا ده چې په مرکزی ټیکسونو کښې صوبے کو 183 ارب 68 کروڑ 49 لاکھ 37 ہزار روپے ملیں گے جو رواں مالی سال کی نسبت 22 فیصد زیادہ ہیں۔ اسی طرح دہشت گردی کے سلسلے میں پچھلے سال کی نسبت 22 فیصد زیادہ رقم مرکز سے ملے گی۔ صوبے کے جنوبی اضلاع میں تیل اور گیس کی پیداوار پر رائلٹی پچھلے سال کی نسبت 60 فیصد رواں مالی سال میں ملے گی۔ جناب په دې باندې دا خبره کوم چې څنګه دوئ وائی چې یره مونږ ته به 22 فیصد او 60 فیصد چې کوم دے دا رقم ملاویږی او دا به مونږه د دې خپلې صوبې په فلاح و بهبود باندې لګوؤ نو زما اول درخواست دا دے چې دا بجلی چې مونږ ته څومره ګرانه ده، دا لوډ شیډنګ چې دلته کښې څومره شروع دے نو زما درخواست دا دے چې اول خو د دوئ دا پیسې په دې لوډ شیډنګ باندې او د بجلئ په دې مد کښې اولګوی چې زمونږه د دې صوبې نه د لوډ شیډنګ دا ظلم زیاتے چې کوم زمونږ سره کیږی یا مونږ ته چې کومه بجلی زمونږ د صوبې ده او په کوم نرخ چې مونږ ته مرکز راکوی چه کم از کم په دیکښې عوامو ته څه لږ ډیر ریلیف ملاؤ شی۔ جناب سپیکر صاحب، سالانہ ترقیاتی پروگرام 74 ارب 20 کروڑ روپے پر محیط ہے جو کہ رواں مالی سال کے منظور شدہ تخمینہ سے 7 فیصد زیادہ ہے۔ صوبائی ترقیاتی پروگرام 940 منصوبوں پر مشتمل ہے جن میں 667 جاری منصوبے اور 273 نئے منصوبے شامل ہیں۔ اس میں 50 پرائمری سکولوں کو مڈل، 50 مڈل سکولوں کو ہائی اور 50 ہائی سکولوں کو ہائر سیکنڈری کا درجہ دیا جائے گا۔ 100 نئے پرائمری سکولوں کی تعمیر کی جائے گی، 100 مکتب سکولوں کو رسمی سکولوں کا درجہ دیا جائے گا۔ جناب والا، لکه څنګه چې دوئ په دې خپل بجټ کښې دا فرمائیلی دی چې کوم هغه تقریر دے او کوم چھاپ شوے دے، مونږ ته راکړے شوے دے او د کومو سکولونو تعداد دوئ ښودلے دے نو زه په دې خبره باندې حیران یم چې زمونږ په بونیر کښې په PK-77 کښې تقریباً درې سوه پرائمری سکولونه زمونږ وزیر تعلیم صاحب جوړ کړی دی، درې سوه پرائمری سکولونه۔ دغسې جناب والا، د هغې نه علاوه څلور کالجونه، لس هائر سیکنډری، د مډل نه او د هائی خو لا څه

حساب نشته، نو زه ستاسو په وساطت د خپل هغه محترم منسټر صاحب نه دا تپوس کوم چې هغوی دې ایوان ته اوښائی چې دا رقم، که د صوبې د کوم مد نه راغلے دے او دا دومره سکولونه د ده په حلقه کښې جوړ شوی دی چې دا ورته وزیر اعلیٰ صاحب اجازت ورکړے دے او که ده په خپله من مانئ کړی دی؟

(تالیاں) که د صوبې فنډ ئے استعمال کړے وی (تالیاں) د ټولو ایم پی اے ګانو سره که هغه د حکومت ډله کښې دی او که هغه پرائیویټ دی، د ټولو سره ئے زیاتے کړے دے او که ځان له ئے مطلب دا دے دومره فنډ پیدا کړے دے، اخر مونږ هم د ده وروڼه یو چې مونږ له ئے هم څه نه څه سکولونه راکړی وے

چې زمونږه په حلقو کښې هم کار شوے وے۔ (تالیاں) نو لهذا په دغه سلسله کښې زه به دا درخواست وکړم چې تاسو د اسمبلئ په فلور باندې د هغوی نه وضاحت وکړئ چې دا دومره کالجونه او سکولونه، هائی سیکنډری او مډل او چې کوم هائی جوړیدل او په یو کوټه کښې اوړے ژمے شوے دے، ګرمی سردی شوې ده چې اخر دا کوم انصاف دے او کوم انصاف زمونږ سره شوے دے؟

(تالیاں)

<u>جناب سپیکر</u>: سید رحیم خان! پکښې هلکان سبق هم وائی او که نه هسې تش بلډګونه ئے جوړ کړی دی؟

<u>جناب سید رحیم</u>: نه جی، بس هلکان به پکښې هم وائی خو نوکرئ پکښې ډیرې رااوتې ځکه چې سړے 300 پرائمری سکولونه جوړ کړی نو 300 له پکښې ضرب ورکړه نو 900 خو پکښې نوکرئ رااوتې۔ دا سې په هر څیز کښې، نه نو هغې کښې به خامخا خلق هم مطلب دا دے چې نوکران شی او د حلقې کار هم اوشو نو بله خبره ده یو حلقه خو پوره شوه خو نورې خو خالی پاتې شوې کنه، نو زما دا مطلب دے چې کم ازکم انصاف پکار وو۔ زه دویمه خبره جی دا د سړکونو کوم، زما حلقه چې کومه ده، هغه د تیر شوی سپیکر بخت جهان حلقه وه چې په خپل دور کښې په هغې کښې هغه تقریباً 100 کلومیټره پوخ روډ چې کوم دے جوړ کړے دے او تاسو ته پته ده چې څوک سپیکر پاتې شی نو د سپیکر سره بیا مقابله کول

ډیر گران کار دے (تالیاں اور قہقہے) ځکه چې تاسو له خیره سره هم سپیکر پاتې شوئ او تاسو به هم په خپله حلقه کښې ډیر ښه کارونه کړی وی نو دغسې هغه هم ښه کارونه کړی وو۔ زه ستاسو په وساطت باندې خپل گران وزیر اعلیٰ صاحب ته او ډیر خوږ او عزتمند وزیراعلیٰ صاحب ته اپیل کوم چې کم از کم په دې کال کښې هم مونږ له دومره څه راکړی چې په آئنده کال کښې الیکشن راروان دے او چرته بیا مقابله جوړه شوه او چه هغه سره مقابله وکړو او دا سیټ ترینه وگټو نو دا مو تاسو ته درخواست دے۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: سید رحیم خان! بونیر ډیره پاتې ضلع وه نو که ښه کارونه ئے وکړل نو ته پرې خفه کیږه مه۔

جناب سید رحیم: نو زه پرې خفه نه یم جی خو زه په دې خفه یم چې ما پکښې څه ونکړل۔

جناب سپیکر: میاں صاحب درته څه وئیل غواړی۔

میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات): جناب سپیکر صاحب، هغه وائی چې لکه مخکښې ډیر ښه کارونه شوی دی، نوری پیسې راکړئ چې نور هم زیات ښه کارونه وکړو-----

جناب سپیکر: دغه خبره ده۔

وزیر اطلاعات: او بابک صاحب د ده کشر دے، دا ئے ورسره مینه کړې ده، دا ئے شکایت نه دے کړے۔

جناب سید رحیم: دا مې نه دے کړے جی، ما وئیل مونږ له د هم ډیرې پیسې راکړی وزیرا علیٰ صاحب چې مونږ هم دې خلقو له کارونه وکړو چې دا خپل ووټران نور هم زیات کړو۔

وزیر اطلاعات: وئیل ئے چې سپیکر ښه کارونه کړی وو نو بائیلوده، نو هسې نه چې-----

(قہقہے)

جناب سپیکر: خبره خو ټهیک کوی چې څومره ډیر وکړی نو۔

جناب سیدرحیم: نو خامخا چې سپیکر وی نو کارونه به خود ډیر کوی۔ ښه جی، د صحت په محکمه کښې، د صحت په باره کښې تاسو 10 ارب روپۍ وایئ چې دوئ ورکړې دی نو زه به لږ د تیر شوی د صحت په محکمې لږ، زمونږه خوږ منسټر میاں صاحب ناست دے، زمونږ په بونیر کښې خو دا صورتحال دے چې کومه پیسه بونیر ته راشی نو د هغه ځائے ای ډی او هیلتھ یا ایم ایس په هغې چې کومې دوایانې واخلی نو هغه خو په غریب سړی باندې د هغې بوئی هم نه لګی او هغه دوایانې هغه خلقو له ورکړی چې د هغوی څوک دوستان وی (تالیاں) او مطلب دا دے پوهیږی چې دا سړے سبا زما خلاف څه خبره کولے شی نو زه به خپل منسټر صاحب او وزیر صحت ته دا اپیل وکړم چې دا موجوده پیسې چې کومې پاتې شوې دی او کوم زمونږ د ضلعې حق دے نو کم ازکم دوئ د پرې چیک اپ اوساتی او په دغه فنډ کښې، دا چې خرد برد نه شی، په دغه کښې د خپل ځان هم شامل کړی، خپل نمائنده د پکښې هم شامل کړی او د علاقې ایم پی اے ګان د پکښې هم شامل کړی چې دغه پیسې په صحیح معنو کښې اولګی او هغه غریب ته او مستحق خلقو ته اورسی جی۔ بل ستاسو په وساطت دوئ ته دا درخواست کوم چې د ډګر په هپستال کښې یا په نورو هسپتالونو کښې خصوصاً د ډګر په ډی ایچ کیو هپستال کښې چې څومره ډاکټران دی، صاحبه! هغه سرجنان دی یا فزیشنز دی یا میډیکل افسران دی، هغوی په او پی ډی کښې تقریباً هیڅ کار هم نه کوی، هغه د نیشت برابر وی او اکثر په خوا کښې ئے ځان له کلینکونه کهلاؤ کړی دی، سنټرې په هغې کښې پرائیویټ اپریشنې کوی، غریبانانو خلقو ته نه کوی، چا له کال ټائم ورکوی چا له دوه میاشتې ټائم ورکوی، چا له لس میاشتې ټائم ورکوی نو ستاسو په وساطت دوئ ته دا درخواست کوم چې څومره غریب خلق دی، هغه غریبانان ټرپاویږی نو چې باقاعده کوم سړی ته د اپریشن ضرورت وی او هغه سرجن په دې خبره مجبوره کول غواړی چې د هسپتال په ټائم کښې د ډیوټۍ په ټائم کښې چې سحر د نهه نه تر څلورو پورې ډیوټی ده، په دې دوران کښې د هغه غریبانانو خلقو اپریشن د کوی، د پاره د دې-----

جناب سپیکر: سید رحیم خان! ورله دعوت ورکړه او بوئے څه او هلته کښېږ ورته موقع اوبنایه۔

جناب سید رحیم: او دعوت ورله ورکوم، ستاسو په وساطت دعوت ورکوم چې منستر د زما سره لاړ شي چې زه ورته یو یو کس اوبنایم چې دا سړے دا چل کوی او دغه دا چل کوی او دغه دغه چل کوی۔ السلام علیکم۔

جناب سپیکر: شکریه جی، شکریه۔ جی نرگس ثمین بی بی، محترمه نرگس ثمین بی بی۔ لږ د نورو ورونو هم خیال ساتئ، لږې لږې خبرې کوئ چې ټولو ته موقع ملاؤ شی۔

بیگم نرگس ثمین: جناب سپیکر صاحب! آپکا شکریہ کہ آپ نے مجھے بجٹ پر کچھ بولنے کا موقع فراہم کیا۔ پچھلے سال بھی میں نے کچھ گزارشات عرض کی تھیں جن کا ذکر اب میں مناسب نہیں سمجھتی ہوں۔ ہم نے وزیر خزانہ کی تقریر پارلیمانی آداب کو مدنظر رکھتے ہوئے نہایت صبر اور تحمل کے ساتھ سنی۔ میں صبر اور تحمل اس لئے کہہ رہی ہوں، چونکہ یہ پچھلے سال کی تقریر کا Action replay تھا، وہ اس طرح کہ پچھلے سال بھی وزیر خزانہ نے متوازن بجٹ پیش کیا تھا جس کا حشر ہم نے اضافی بجٹ کی شکل میں دیکھا۔ وزیر خزانہ کی تقریر سے ایسا لگتا ہے جیسے اس مخلوط حکومت نے کارہائے نمایاں انجام دیکر ہر طرف خوشحالی اور اطمینان کی لہریں دوڑا دی ہیں۔ دراصل حزب اقتدار کی مثال ساون کی آندھی کی طرح ہے جس کو ہر طرف ہرا ہی ہرا سوجھتا ہے۔ 303 ارب کا متوازن بجٹ جس میں آمدن اور خرچ کو برابر برابر ظاہر کرکے الفاظ کے گورکھ دھندے اور ہندسوں کے ہیر پھیر کے ذریعے بے وقوف بنانے کی کوشش کی گئی ہے، وزیر موصوف کی تقریر تضادات کا مجموعہ ہے، مثلاً ایک جگہ پر فرماتے ہیں کہ پشاور میں ٹریفک کا مسئلہ حل کرنے کیلئے ارباب سکندر اور مفتی محمود فلائی اوور تعمیر کئے جا رہے ہیں جبکہ آخر میں 'ماس' ٹرانزٹ کا ذکر کرتے ہوئے فرماتے ہیں کہ جدید تحقیق سے ثابت ہوا ہے کہ فلائی اوور اور ہیڈ پلوں سے ٹریفک کا مسئلہ حل نہیں ہوتا۔ پھر ہمیں بتایا جائے (تالیاں) کہ سارے پشاور کو جگہ جگہ Digging کرکے موجودہ سڑکوں کو تباہ اور گرد و غبار کا طوفان برپا کرنے اور ٹریفک جام کرکے لوگوں کی زندگی اجیرن بنانے کا کام کیوں ہو رہا ہے اور کس کے مفاد میں ہو رہا ہے؟ (تالیاں) اس طرح صوبے میں ٹیکنیکل ایجوکیشن اور آئی ٹی کا ذکر کرتے ہوئے دھوم دھڑکا سے کہا گیا ہے لیکن اس کیلئے محض 59 کروڑ اور 38 لاکھ (رقم) مختص ہے۔ خیبر پختونخوا جیسے تعلیمی اور خاص طور پر فنی لحاظ سے بہت پسماندہ ہے جو کہ اس سے

مزید پیچھے رہ جائے گا۔ تعلیم کے سلسلے میں مزید گزارش یہ ہے کہ مزید سکولز اور کالجز بننے چاہئیں لیکن جو موجود ہیں انکا معیار دن بدن پستی کی طرف جارہا ہے جسکا ثبوت یہ ہے کہ ان سرکاری سکولوں اور کالجوں کے اساتذہ کے بچے پرائیویٹ اداروں میں پڑھتے ہیں، ان کے بچے سرکاری اداروں میں پڑھتے تو اس سے انکی توجہ سیاست کی بجائے پڑھانے کی طرف مبذول ہوتی، ورنہ ملگری استاذان، ملگری ہیڈ ماسٹران اور پیپلز ڈاکٹرز فورم وغیرہ بنتے رہیں گے، وہ اپنا کام چھوڑ کر دوسروں کے کاموں میں روڑے اٹکاتے رہیں گے۔ آخر میں میں یاد دلانا چاہتی ہوں کہ حزب اقتدار کی ایک بڑی پارٹی اے این پی نے صوبے کے لوگوں سے یہ وعدہ کیا تھا کہ اگر انکی حکومت آ گئی تو وہ 100 یونٹ مفت بجلی فراہم کریں گے، چار سال گزر گئے، پانچواں سال ختم ہونے والا ہے، الیکشن آنے والا ہے، اب کس منہ سے ووٹ مانگنے جائیں گے لوگوں کے پاس؟ بقول شاعر:

ے کعبہ کس منہ سے جاؤ گے غالب   شرم تم کو مگر نہیں آتی

(تالیاں اور قہقہے)

اس پر مستزاد ایک اور دعویٰ فرماتے ہیں کہ سوات کے 15 لاکھ آئی ڈی پیز کو حکومت کی مشینری نے سہولیات فراہم کر کے تین ماہ میں بخیر و خوبی واپس بھیج دیا، صاحب کو یہ یاد نہیں رہا کہ ان آئی ڈی پیز کو حکومت نے نہیں مردان، صوابی، چارسدہ اور پشاور کے عوام نے والہانہ استقبال کر کے اپنے گھروں اور حجروں میں رکھا تھا   (تالیاں)   اور اپنی روٹی کو آدھی کر کے انکو مہمانوں کی طرح رکھا، اگر حکومت اتنی Sufficient ہے تو ذرا جلوزئی کیمپ میں موجود آئی ڈی پیز کی حالت زار کو بہتر بنائے، دوسروں کی کارکردگی اپنے اعمال نامہ میں شامل کر کے اس سے کوئی بڑا نہیں بنتا، بڑا وہ ہوتا ہے جس کو دوسرے ماننے کو تیار ہوں:

ے په شملکئ د شوم غلطه
په کور چې د راغلم نه ئے خر وو نه ئے کته

(تالیاں)

<u>وزیر اطلاعات</u>: جناب سپیکر صاحب، کله چې لیکلے تقریر کوئ، تاسو یو رولنگ خامخا ورکړئ چې لیکلے تقریر په اسمبلئ کښې بند دے، پوائنټس اغستے شئ خو لیکلے تقریر نه شی کیدے، چې دا روایت قائم نه شی۔

جناب سپیکر: میاں صاحب!آپ کی بات ٹھیک ہے، رولز میں ہے کہ Written سے آپ تقریر نہیں پڑھ سکتے، خالی Bullets سے وہ لیتے ہیں لیکن بی بی! کوشش کریں، کچھ مختصر کریں اور جو آپ پڑھ سکتی ہیں۔

بیگم نرگس ثمین: بس جناب، میں نے اپنی تقریر ختم کر دی۔

جناب سپیکر: تھینک یو، جی۔ ثاقب اللہ چمکنی صاحب! یہ آج کوشش کریں کہ کل کیلئے چھٹی، یہ لسٹ ختم کرنے کی کوشش کریں تاکہ کل کیلئے ایک دن وقفہ کریں۔

جناب ثاقب اللہ خان چمکنی: ډیره مهربانی، جناب سپیکر صاحب۔ وړومبے خو سر، مشران اوس هم آواز راکوی، زه به لسټ درکوم چې چا چا راته مبارکی راکړه چې هغه تاسو سره وی چې خپل ملګری پیژنئ۔ سر، ډیره مهربانی۔ دا بجټ چې کوم زمونږ د فنانس منسټر صاحب پیش کړو نو د دې کم ازکم زه به ئے ډیر تعریف کوم جی، په پینځه کاله کښې د ټولو نه ښه بجټ زما په نیز باندې که Comparison وکړو جی، دا پنځم بجټ چې دے، دا د دې حکومت د ټولو نه ښه بجټ دے جی (تالیاں) او دې سره نه صرف زمونږه حکومت ته کریډټ ځی بلکه دا دې نورو خلقو ته غیر جمهوری خلقو ته هم کریډټ ځی که زمونږ جمهوری اداري تاسو پریږدوئ نو Maturity سره هر یو شے ښه کیږی، Maturity سره بجټ هم ښه شو جی، نورې به هم مسئلې حل شی سر۔ زما خپل دیکښې دوه څیزونه ډیر زیات، زه ئے ستائنه کوم جی، وړومبے چې کوم ایجوکیشن د پاره Allocation شوے دے او هغه چې کوم د ګورنمنټ پالیسی Translation شوے دے، د هارډ ایریاز د پاره، د هغې زه ستائنه کوم۔ زمونږه قوم خاصکر زمونږه علاقه، زمونږه صوبه، زمونږه پښتانه، دا سر ایجوکیشن، تعلیم نه بغیر نه ټهیک کیږی۔ چې کومې وظیفې مقررې شوې دی، نه صرف زمونږه ماشومانو د پاره بلکه د هغه خاندانونو د پاره، دا جی د ستائنې قابل دی خو ورسره پکار دا دی چې مونږه یو پالیسی شفټ بل هم واخلو، دا نه چې خالی هغوی ته Monetary incentives ورکړو، پالیسئ باندې پکار دا ده چې دا دوه معیار تعلیم زمونږه ختم شی سر، او یو Standard of Education زمونږ په تعلیم کښې راشی۔ زمونږه چې کومې خرچې دی سر، زمونږه چې په تعلیم باندې کومې خرچې دی،

هغه د بنه نه بنه پبلک سکول نه زیات دی نو هیڅ مسئله ورکښې نشته دے چې مونږه یو Standard of Education نه شو ساتلے۔ داسې سر انډسټریز کښې هم چې کومه پالیسی ده او دا کوم د پینځه کروړه روپو Loan چې کوم اناؤنسمنټ دیکښې شوے دے جی، او چې کوم د دوه کالو Grace period ورکړے شوے دے، دا هم ډیره بنه خبره ده جی۔ زمونږ د سټیټ بینک همیشه نه دا یو کار دے چې هغه د بینک زیات Protection کړے دے او انډسټریل پالیسی یا د حکومت د معیشت Protection ئے نه دے کړے۔ Interest rate چې هغه کوم ورکوی، خالی که Interest rate تاسو اوګورئ، هغه دومره زیات وی چې که څوک Productivity د پاره Loan اخلی نو کیدے نه شی چې هغه په دے Terms & Condition کښې کاروبار ورکښې وکړی۔ پانچ کروړ روپئ دوه کاله د پاره Grace period، زما په خیال کښې دې نه بنه Opportunity زمونږ د Industrial base د پاره نشته دے۔۔۔۔

جناب سپیکر: یہ ثاقب اللہ خان نے جو پوائنٹ اٹھایا ہے، یہ واقعی ستائش کے قابل ہے۔ یہ بہت اچھی Incentive گورنمنٹ نے دی ہے۔ میں تو کہونگا کہ اس کو اور مزید زیادہ کرے تو اور بہتر ہوگا اس صوبے کے عوام کیلئے، بہت اچھی آپ نے بات کی ہے۔ تھینک یو۔

جناب ثاقب اللہ خان چمکنی: ډیره مهربانی۔ جناب سپیکر صاحب، انډسټریز نه بغیر زمونږه پبلک۔۔۔۔

جناب سپیکر: نه شی کیدے۔

جناب ثاقب اللہ خان چمکنی: مونږه Jobs نه شو ورکولے، د ګورنمنټ کار دا دے چې مونږه Jobs facilitate کړو، د Job ماسټران جوړ نه شو جی۔ بد قسمتی دا ده چې زمونږ پاکستان کښې مونږه وایو چې سرکاری نوکری نوکری ده، باقی نوکری نه ده نو زما په خیال کښې د غه Loans چې دی، ورکوټی Loans دی، دا پکار دا ده چې زمونږ په معیشت باندې د دې صوبې معیشت باندې یو Positive impact به راشی جی۔ جناب سپیکر صاحب، Balance Budget دے او د Balance Budget همیشه چیلنجز زیات وی۔ دې کال سر اخیرنے کال دے د دې حکومت، بل حکومت چې راځی سر، دې زمونږ ایوان کښې چې څومره ناست ممبران

صاحبان دی، هغه ټول بشمول زمونږ د کابینې ممبران، دوئ به په Electioneering کښې مصروف وی او هغه Attention چې کوم د بجټ Implementation یا Fiscal Policy implementation له پکار وی، هغه به دومره نه وی نو د دې د وجه نه د دې بجټ چیلنجز چې دی، هغه به ډیر زیات وی. زه به څه تجاویز ورکوم حکومت ته جی، امید دا دے چې زمونږه فنانس منسټر صاحب خو فی الحال نشته دے خو شاته ئے ملګری ناست دی، هغوی به دا خبرې نوټ کړی. سر، که تاسو اوګورئ زمونږ دې څلور پینځه کالو کښې Expenditure چې دے کنه جی، هغه زیاتیږی لګیا دے او چې څو پورې مونږ خپل Expenditure کنټرول نکړو نو چې کوم Fiscal space مونږ ته د رائیلټی په مد کښې او نور بنه تجاویز چې مونږه کوم بنه دغه کړی وی، د ټیکسیشن په مد کښې او دا نور هغه ټیکسز وی، تاسو اوګورئ سر، یوه خبره بار بار راځی لګیا ده او زه به غواړم چې په دیکښې دا دوه خبرې، مخکښې هم په بجټ کښې ئے کړې وې، زه به ئے Repeat کړم جی. وړومبئ خبره دا شیډول ریټس چې دی، زمونږ شیډول ریټس دومره هائی دی چې هغه د پاکستان کم از کم د بنه نه بنه ځائے کښې دومره نشته دے، پرائیویټ سیکټر کښې دومره نشته دے جی. مونږه د سکول یوه کمره کم از کم په پینځور کښې د 10 لاکھ نه واخله د 14 لاکھ روپو پورې جوړوؤ، یوه کمره جی. دا سر 25 هزار نه واخله، 25 سو نه واخله 35 سو روپئ باندې سکویئر فټ دے. دلته چې څومره مشران ناست دی جی، دوئ خا مخا که نور څه نه وی نو خپل کور خو به ئے جوړ کړے وی کنه جی. زمونږه دلته کښې دوه درې ملګری دی، هغوی په اسلام آباد کښې کاروبار کوی، هم د دې پراپرټئ کاروبار کوی، د بلډنګ هاؤسنګ کاروبار کوی، ما هغوی نه هم تپوس وکړو، هلته ئے هم چې خپله سرے جوړوی، 15 سو روپئ باندې سکویئر فټ باندې جوړوی، دا کمرشل ریټس دی جی، 15 سو روپئ اسلام آباد کښې سر، 25 سو نه 35 سو روپئ، دیکښې زمونږ ډیر زیات Wastage روان دے. زما ریکویسټ دا دے چې مونږ له پکار دا ده چې مونږ Prudent expenditures وکړو. بازار کښې حیات آباد کښې تاسو معلومات وکړئ چه هلته ریټس څه دی، چې هغه ټائلز هم لګی او ماربل هم لګی، هر یو شے لګی. د Wood هم بنه کار کیږی، هغه په 15 سو باندې او 2 هزار

باندې چې کوم هغې ته اے کلاس وائی جی، زمونړه سکول 16 X 25 کمره وی، هغه تاسو نورو علاقو کښې، زه نه وایم خو پیښور کښې په 10 او په 14 لاکھ روپۍ باندې جوړیدله، مونړه به څنګه Justification ورکوؤ؟ زما ریکویسټ دا دے دا شیډول ریټس د ټول Revised شی جی، دا چې Revise شی، مونړ ته ډیویلپمنټ د پاره Space زیات شی او Balance Budget باندې چې کوم Stress وی، هغه به هم ورسره کم شی سر۔ دویمه یوه خبره ډیره ښه خبره ده جی، اکثر ماته ملګری دا ګیله هم کوی چې ته د دې مخالف ئې، ما مخکښې هم وئیلی دی چې د ګورنمنټ Primary job چې دے، هغه Job facilitation دے، Job employment نه دے جی۔'ډیویلپډ' ملکونه تاسو اوګورئ، دې ایوان کښې ډیرو ملګرو ته پته هم ده، د هغوی چې تاسو Employment rate اوګورئ او بیا Public Employment اوګورئ نو د دې لوئے لوئے ملکونو چې لویه لویه بیوروکریسی وی، هغه د 15% او 16% نه زیات نه وی، بشمول د هغوی آرمی او ملټری۔ زمونړه ما سره زاړه Statistics دی، نوی راته پیدا نه شو، 65% / 60 نه زیات دی او داسې زیاتیری لګیا دی چې کله ستاسو خپل دومره Expenditure وی نو سر، مونړه به ډیویلپمنټ څنګه کوؤ؟ Development expenditure به په هغې باندې څه وی؟ زما بیا ریکویسټ دے چې دا Expenditures چې دی کوم چه مونړه په Jobs باندې کوؤ، هغې سره زمونړه پرائیویټ سیکټر تباه شو، زمونړه په پختونخوا کښې د Job، د نوکرئ Definition دا دے چې سرکاری نوکری او سرکاری نوکری دا ده چې مونړه تاسو اوګورو 200% په دې پینځه کالو کښې مونړه Increase کړه، چې 200% مونړه تنخواګانې Increase کړې نو پرائیویټ سیکټر خو هسې هم تباه دے، هغې کښې دومره دغه هم نشته دے جی، دومره ورسره زور هم نشته دے نو چې 200% تاسو Increase کړئ نو پرائیویټ سیکټر له به څوک ځی او پرائیویټ سیکټر چې کله نه ډیویلپ کیږی نو بیا به معیشت څنګه ډیویلپ کیږی؟ jobs 100% خو چې دې کنه جی، هغه په کمیونسټ او سوشلسټ ملکونو کښې هم هغوی نه ورکوی، هغوی هم 20% او 15% د هغوی هم پبلک دغه دے۔ زما یوه ګیله ده جی، هغه مونړ فنانس منسټر صاحب سره همیشه هر بجټ کښې کوؤ۔ سر، زه وایم چې کوم حق دے، هغه حقدار ته

ملاویدل پکار دی جی۔ مونږ چې کله تنخواګانې Raise کوؤ نو هغه مونږه Across the board کوؤ جی، په هغې کښې پرفارمنس هډو شته دے نه جی۔ مونږه راپاڅو جی، 20% Salary increased, 10% Salary increased, Adhoc Relief 10%، نو دا ټول چې مونږه Salary increase کړو کنه جی نو دا ټولو ته ملاؤ شی۔ ایوان کښې ناست ټولو ممبرانو نه زه تپوس کوم چې په سرکار کښې هر یو سړے کار کوی جی؟ هر یو سړے دلته په ایوان کښې ناست وی، سحر چې حجرې ته رااوځی، دا خپل دغه به لاړ شی نو کسان به ورته وائی چې ما ټرانسفر کړئ، ولې هغه ځائے ته ټرانسفر کوی؟ چې چرته زه پیسې اوګټم۔ ده له هم هغه 20% ملاؤ شوی جی۔ بیا هغه کس له هم تاسو 20% ورکوئ چې هغه مونږ ته راشی چې دوه میاشتو دریو میاشتو نه نوکرئ له نه یم تلے۔ تاسو هغوی ته هم ورکوئ 20, 30% ورکوئ۔ بیا بجټ سیشن له، بجټ کښې ډیر زیات خواری کیږی، دا بجټ چې چا Prepare کړے وی، د شپې دوه دوه بجو پورې ناست وی، د اسمبلۍ چې کله سیشن وی، د اسمبلۍ سټاف سحر هم نوکری کوی، سیکنډ شفټ کښې هم نوکری کوی، کورونه ترینه پاتی دی او بیا یو هغه سړے چې هغه نوکرئ له نه ځی، تاسو او ما پسې ګرځی، هغه سړے نوکری هله کوی چې بنه پوسټ باندې وی، هغه کښې او ده کښې فرق نشته سر، نو زما ریکویسټ دا دے چې مخکښې هم ما کړی دی چې دا ستاسو Performance basis پکار دی۔ زمونږه خرچه به هم کمه وی او چې کوم سړے کار کوی، تاسو 200% ورله ورکړئ، زه وایم چې 500% ورله ورکړئ خو سر، زه دا دعویٰ کوم او خدائے د کړی چې زه غلط وایم خو زما Observations دا دی چې کم از کم 80% سرکاری چې کوم ایمپلائیز دی، هغه د پبلک سیکټر ایمپلائیز، د هغوی Output هیڅ هم نشته، د هغوی Output هیڅ نشته۔ په ډیپارټمنټس کښې یو کلرک وی، یو سیکشن افسر وی، یو جونیئر کلرک وی، هغه هر چا ته پته وی چې دا سړے قابل دے، دا سړے پوهیږی، هر یو کس هغه راولی نو سر مقصد څه دے؟ مقصد دا دے چې یره خلقو له به ورکوؤ، Across the board به ورکوؤ؟ سر، خدائے په اس او په خچر کښې فرق کړے دے، پکار دا ده چې مونږه هم وکړو، دا فرق پکار دے

چې اوشی، سر، Performance basis باندې پکار ده چې مونږه پکښې فرق وکړو۔ یو سر۔۔۔۔

(اس مرحلہ پر معزز رکن اسمبلی کا مائیک بند ہو گیا)

<u>جناب سپیکر</u>: یہ مائیک آن کریں، دس منٹ گزر گئے اسی لئے شاید آپ کا مائیک Automatically بند ہو گیا۔

<u>جناب ثاقب اللہ خان چمکنی</u>: سر، زه به لږه بخښنه غواړم، ما ته به یو پینځه منټه را کوئ سر۔ سر، د فنانس منسټر صاحب، زه به غواړم د هغوی یو بل فکر هم تاسو اوګورئ جی۔ سر، کرنټ بجټ کښې تاسو اوګورئ Expenditures زمونږه 1% زیات شوی دی خو تاسو اوګورئ Development Expenditures چې دی کنه جی، هغه کم شوی دی۔ زمونږ کوم Development expenditures دی جی، هغهExpendituresزمونږ د پاره زیات اسان دی، هغې کښې زمونږ Asset جوړیږی، هغې کښې زمونږ د غه جوړیږی نو زمونږ ریکویسټ دا دے چې پکار دا ده چې Expenditure زیاتیږی نو ډیویلپمنټ سائډ ته د زیاتیږی، کرنټ سائډ ته د نه زیاتیږی۔ بل سر، یو چیلنج بل دے جی، زمونږ همیشه نه 18th Amendment د وجه نه مونږ ته ډیر زیات Responsibilities ملاؤ شو خو هغې سره سره، Responsibilities سره زمونږه پکار دا ده چې مونږه خپل حق باندې هم سوچ کوؤ چې هغه را نه پردے کس وانخلی۔ سر، دا چې Expenditures مونږه کنټرول کوؤ، هغسې به مونږه خبره کوؤ چې ریونیو هم، مونږ خپل Sustainability د پاره ریونیو هم مونږه خپله قابو کړو جی، Foreign Assistance باندې او Federal transfers باندې Reliance کم از کم په دې ټائم باندې ډیر نه دی کول پکار۔ فیډرل ګورنمنټ خپل Deficit Budget دے، د ملک حالات داسی دی چې ډیره ګرانه ده، فی الحال داسې نه ښکاری ماته چې تاسو ته به ډیر امداد د International sources نه راشی۔ بدقسمتی دا ده که آئی ایم ایف دے که نور Financial Institutions دی، هغه Politically زیات Motivated دی او Economically زیات Motivated نه دی، نو چې کله د هغوی په بجټ باندې اثر کیږی نو په مونږ باندې به ډائریکټ کیږی نو پکار دا ده چې زمونږه خپل څومره Resources دی، خپل Revenue generation چې دے کنه جی، مونږه له پکار دا

دی چې هغه Sustain کړو، هغې باندې کار وکړو۔ Recently سر فیډرل ګورنمنټ یو ټیکس لګولے دے ، Gain on immovable property، دا سر زمونږ حق دے چې اولګوؤ، 18th Amendment نه پس دا زمونږ حق دے او که تاسو سر، Pakistan National Statistics اوګورئ نو په هغې کښې Property transfers چې دی او پراپرټی کار چې دے کنه، ستاسو صوبه کښې ټولو نه زیات دے به نسبت د پاکستان د نورو صوبو۔ مونږه نه پس چې دے بیا راولپنډئ او اسلام آباد کښې دے جی، نو ټولو نه زیات مونږ کوؤ، ټرانسفرز به کیږی۔ اوس سر هغه Collection به فیډرل ګورنمنټ کوی، فیډرل ګورنمنټ به خپل چارجز اچوی ور باندې، بیا این ایف سی ایوارډ مطابق شیئر به مونږ ته رسی، نو سر که مونږ ته فائده وه خو ټهیک ده مونږه به هغوی ته ورکړی وو خو چې فائده ئے نشته، ټولو نه زیات ریونیو هم زه Generate کوم او هم ما ته په 18th Amendment کښې ملاؤ شوے دے نو زما ریکویسټ فنانس منسټر ته دا دے چې دا د چیلنج کړی، که په خپل مرکز کښې چیلنج کوی او که نه ئے کوئ نو په سپریم کورټ کښې ئے چیلنج کړئ چې دا Revenue generation مونږ ته راشی۔ دغسې سر تاسو دا اوګورئ جی، دا Provincial receipts اوګورئ جی، حکومت مشینری چلولو د پاره ټیکس ډیر زیات ضروری دے او مخکښې هم اووئیل چې نن سبا چې کوم حالات دی، په هغې کښې Federal transfers باندې او International donners نه، International Financial Institutions نه چې تاسو ته څه ملاویږی، په هغې باندې ډیر انحصار نه دے پکار، ضروری دا ده چې مونږه خپل دا ټیکس مشینری اوګورو چې دوئ څه کوی؟ سر پینځه کاله تاسو اوګورئ، پینځو کالو کښې یو کال هم داسې نه دے چې کله Tax target مونږ Achieve کړے وی، یو کال هم داسې نه دے چې مونږه Tax targets حاصل کړی وی، هر کال جی Tax target مونږه نه دے حاصل کړے۔ دې ځل هم مونږه Tax target چې دے کنه، نه دے Achieve کړے نو زما ریکویسټ دا دے چې دې باندې مشران کښینی، دا د Revive کړی جی۔ داسې تاسو Ten percent او Eleven percent هر کال په هغې باندې اولګوئ چې Ten percent او Eleven percent به دا مونږ زیات Achieve کوؤ۔ مخکښې خو سیلاب وو، د هغې نه پس Militancy وه، اوس خو

د خدائے فضل دے په دې دواړو څیزونو باندې زمونږه حکومت ډیر زیات قابو حاصل کړے دے ، اوس خو داسې د خدائے فضل سره یو علاقه هم نشته چې مونږ وایو چې دا زمونږ د حکومت د Writ نه بهر ده۔ بل سر، تاسو شیئر کوئ د پی اے سی میټنګز، مونږ ته هم پته ده او آفیسرز چې دی، په هغوی باندې داسې اثر وی چې هغه ډیر هارډ ایریا کښې وی او هغه ټولې پیسې دغه کوی او کوم سړے داسې وی چې هغه پیښور کښې ناست وی، هغه خپل Targets نه شروع کوی نو سر، بیا زه دا وایم که تاسو ئے Revive کړئ نو مونږ ته به نور هم دیکښې ډیر زیاته فائده اوشی۔ جناب سپیکر صاحب، زه د یو خبرې اجازت غواړم جی، د هغې نه پس به ستاسو شکریه چې تاسو مونږه ته ډیر زیات ټائم راکړو جی۔ زما کم از کم مقصد د دې خبرو دا دے جی چې زمونږه صوبې او زمونږه د حکومت کارکردګی زیاته شی خو ما یوه خبره نوټ کړې ده چې اکثر زمونږه د سپیچ، زمونږه د تجاویزو د پاره Justifications زیات راشی، Justification زیات راشی او عمل پرې نه کیږی۔ ریکویسټ مو دا دے چې مونږه دا خبره، دا زمونږه خپل حکومت دے جی، دا زمونږه خپله صوبه ده، مونږه غواړو چې دې خبرو باندې، تجاویزو باندې لږ عمل اوشی نو انشاءالله تعالیٰ دا به ډیر ښه وی۔ ډیره مهربانی، جناب سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: ثاقب اللہ خان کا مطلب یہ ہے کہ خالی ہماری تقریروں کو وقت کا وہ نہ سمجھیں، جو اچھی اچھی تجاویز آتی ہیں، وزیر خزانہ صاحب، پلاننگ، پی اینڈ ڈی والے سٹاف ذرا سن لیں، جو Viable چیزیں ہیں، جو اچھی تجاویز ہیں، ان پر عمل کرنا ایک اخلاقی ذمہ داری بنتی ہے۔ چائے کیلئے اور نماز کیلئے بیس منٹ کا وقفہ کیا جاتا ہے، تھینک یو، لیکن بیس منٹ سے زیادہ ٹائم نہ گزاریں۔ تھینک یو۔

(اس مرحلہ پر ایوان کی کارروائی چائے اور نماز کیلئے ملتوی ہوگئی)

(وقفہ کے بعد جناب سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے)

جناب سپیکر: بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ میداد خیل صاحب، نصیر محمد خان میداد خیل صاحب، آپ بسم اللہ پڑھیں، ابھی ہال بھر جائے گا۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: شکریہ جناب سپیکر صاحب۔ جناب سپیکر، جس وقت ہمارے انتہائی قابل احترام وزیر خزانہ صاحب اسمبلی میں بجٹ تقریر فرما رہے تھے، اس وقت تقریر کے دوران ہمیں دی گئی

اے ڈی پی کی کتاب میں اپنے بدنصیب ضلع کو اس طریقے سے میں ڈھونڈ رہا تھا جس طرح ایک بوڑھی خاتون اپنی بیٹی کے سر میں جوئیں ڈھونڈتی ہے۔ (تالیاں) بد قسمتی سے یا خوش قسمتی سے دو تین جگہ پر اس بد قسمت اور بد نصیب ضلع کا نام آیا۔ ایک وہ سکیم تھی جو پچھلے سال آپ کو یاد ہوگا کہ ایک یتیم خانہ ہمیں دیا گیا تھا، وہ Ongoing میں دکھایا گیا ہے اور یہ معلوم نہیں کہ ہم تینوں ممبران صوبائی اسمبلی میں کسی کو بھی علم نہیں کہ وہ یتیم خانہ بن رہا ہے یا مہمان خانہ ؟ اس کا کسی بھی تینوں ارکان صوبائی اسمبلی کو علم نہیں ہے۔ چونکہ آپ نے پہلے حکم کیا کہ وقت کی پابندی کیا کریں اس لئے اپنی تقریر کو مختصر کرتے ہوئے آپ کے توسط سے میں تعلیم کے شعبے کی طرف آتا ہوں اور تعلیم کے شعبے میں سب سے پہلے میں کیڈٹ کالج زرمک کا ذکر کرونگا جس کو دہشت گردی کی وجہ سے زرمک سے نوشہرہ کی طرف منتقل کر دیا گیا اور نوشہرہ میں گیارہ، گیارہ لاکھ ماہانہ کی بلڈنگز میں وہ کالج کھولا گیا۔ جناب سپیکر، افسوس صد افسوس

(مداخلت) کیا جاری رکھوں تو، سنے بھی تو سہی کوئی۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: جی نصیر محمد خان۔

<u>جناب نصیر محمد میداد خیل</u>: افسوس صد افسوس کہ جنوبی اضلاع کے ایک دور افتادہ علاقے سے کالج کو اٹھا کر ان سات اضلاع میں کوئی ایسی جگہ نہیں تھی جہاں پر یہ کالج بنا دیا جاتا اور اگر دہشت گردی کا بہانہ بنا کر اس کو نوشہرہ لایا جا رہا ہے تو کیا نوشہرہ دہشتگردی کی زد میں نہیں ہے ؟ دوسرا جناب سپیکر، وفاقی حکومت نے لکی مروت کیلئے ایک کیڈٹ کالج کی منظوری دی تھی اور اس کیڈٹ کالج کو اس صوبائی اسمبلی اور اس صوبائی حکومت نے بھی اپنے ایجنڈے پر رکھا۔ آج سے تقریباً کوئی سات آٹھ سال پہلے یا پانچ چھ سال پہلے زمین کا انتقال ہو چکا ہے لیکن پھر ایک دفعہ میں افسوس کا اظہار کرتے ہوئے صوبائی اسمبلی سے یہ گلہ کرونگا کہ اس حکومت نے اس کالج کو تنازعہ بنانے کیلئے اپنے ہی ایک صوبائی ممبر کے ذریعے سے اس کالج کو تبدیل کرنے کا منصوبہ بنایا اور ہمیں خدشہ ہے کہ اس وقت اس اسمبلی کے دو معزز حکومتی بنچوں کے ارکان اس تنازعے میں اور اس کالج کے بنانے میں مختلف جگہوں پر سرگرداں ہیں۔ افسوس اس بات کا ہے کہ ایک طرف ایک ہزار کنال مفت اراضی دینے کے باوجود کالج کو کہیں اور لے جایا رہا ہے اور مجھے خدشہ ہے کہ اس ٹکراؤ میں خدانخواستہ یہ بدنصیب ضلع اس کالج سے بھی محروم نہ کر دیا جائے۔ جناب سپیکر، اس میں دو خطرات ہیں کہ خدانخواستہ ان دو جگہوں کے عوام کے درمیان ٹکراؤ نہ آ جائے۔ اگرچہ اس وقت صوبائی حکومت کی غلط حکمت عملی کی وجہ سے معاملہ عدالتوں تک پہنچ چکا ہے، جناب سپیکر، ہائر سیکنڈری اور ہائر

ایجوکیشن نے ایک کالج پیزو کے نام پر بھی منظور کیا ہوا ہے اور کچھ عوامل اس وقت اسی کالج کو متنازعہ بنانے کی کوشش کر رہے ہیں۔ میری آپ سے، اس اسمبلی سے اور محترم وزیر ہائر ایجوکیشن سے یہ درخواست ہوگی کہ خدارا اس کالج کو بھی متنازعہ نہ بنا دیا جائے اور متعلقہ ایم پی اے کو یہ اجازت دے دی جائے کہ وہ عوام کے مشورے سے ایک مناسب جگہ پر اس کالج کی تعمیر کا فیصلہ کر لیں۔ جناب سپیکر، آپ کو یاد ہوگا کہ میرے حلف والے دن میں نے ایک درخواست آپ کے ذریعے اس اسمبلی سے کی تھی اور وہ باران ڈیم کی تعمیر کا منصوبہ، باران ڈیم نہ صرف ایک منصوبہ ہے بلکہ یہ لکی مروت ضلع کی زندگی اور موت کا سوال ہے۔ افسوس اس بات کا ہے کہ پچھلے دو ڈھائی سال سے التواء میں رہتے ہوئے ابھی اے ڈی پی میں Presentation to the PDWP کیلئے اس منصوبے کو رکھ دیا گیا ہے۔ پتہ نہیں یہ پی ڈی ڈبلیو پی کب منعقد ہوگی اور کب بنے گی اور آیا یہ منصوبہ اس حکومت کے نصیب میں ہوگا یا نہیں، اس کا میں کچھ نہیں کہہ سکتا۔ جناب سپیکر، اے ڈی پی میں ایک اور چیز جو میری نظر سے گزری، اس کیلئے بھی میں نے درخواست پچھلے بجٹ سیشن میں کی تھی، وہ تھی رود کوہی کا نظام۔ بد قسمتی سے ہمارا ضلع بارانی بھی ہے، رود کوہی بھی ہے اور نہری بھی ہے۔ پانی کے حصول کیلئے تینوں چیزوں کا وہاں موجود ہونا، اے ڈی پی میں صرف دو اضلاع کو لیا گیا ہے اور لکی مروت کو ایک دفعہ پھر اس چیز سے نکال کے نظر انداز کر دیا گیا ہے۔ جناب سپیکر، یہاں پر ہمارے وزیر صحت صاحب شاید اس وقت موجود نہیں ہیں، ایک ہسپتال سرائے نورنگ میں بنا دیا گیا ہے لیکن غیر تسلی بخش تعمیر کی وجہ سے محکمہ صحت اس ہسپتال کو لینے سے انکاری ہے۔ اگر اس سلسلے میں بھی حکومت اس پر متعلقہ ایم پی اے کے ساتھ بیٹھ کے ایک فیصلہ کر لے تو وہ عوام کیلئے بھی بہتر ہوگا۔ جناب سپیکر، پچھلے سال بھی میں نے۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: نصیر محمد خان۔

<u>جناب نصیر محمد میداد خیل</u>: بڑا شارٹ کر رہا ہوں سر۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: نصیر محمد خان صاحب، میں آپ کو ایک مشورہ دونگا۔

<u>جناب نصیر محمد میداد خیل</u>: بڑا شارٹ کر رہا ہوں سر۔۔۔۔۔

<u>جناب سپیکر</u>: نہیں، شارٹ کرنے کی بات اور ہے، وہ تو بہت مہربانی ہوگی لیکن جو مسائل آپ بیان کر رہے ہیں، وہ آپ تھوڑا سا ان افسروں کے ساتھ بیٹھ کر بھی کریں۔

<u>جناب نصیر محمد میداد خیل</u>: ہم نے جی، کافی دفعہ۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: یہ جس طرح آپ ادھر اسمبلی فلور پر کہہ کر، آپ کا خیال ہے کہ یہ بس بول کے ہو گیا؟ ایسا نہیں ہوتا۔ جو ڈیم کا ذکر کرتے ہیں، پی ڈی ڈبلیو پی تو آپ مجھے یاد کرائیں، یہ انشاء اللہ ہوگا اور خالی اسمبلی فلور پر بولنے سے وہ مسئلے حل نہیں ہوتے، Follow up کریں گے آپ۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: سر، اگر آپ یہ بات کر رہے ہیں تو میرے پاس ریکارڈ میں موجود ہے کہ دو دفعہ محترم چیف منسٹر نے ڈائریکٹیوز ایشو کئے اور پھر بھی کچھ نہیں ہو رہا۔ اب جب چیف منسٹر کے ڈائریکٹیوز پر بھی عمل نہیں ہوتا تو ہم کس کے سامنے روئیں؟ تو ادھر ہی روئیں گے سر۔ جناب سپیکر، میں شیخ بدین کا ایک دفعہ ذکر کرونگا کہ پورے جنوبی اضلاع میں ایک پر فضا مقام ہے شیخ بدین، اس کو بھی نظر انداز کیا جا رہا ہے۔ جہاں تک ہمارے خلیفہ صاحب نے بجلی کا ذکر کیا تھا، ہمارے محترم انور سیف اللہ صاحب بیٹھے ہوئے ہیں، جب ہمارے وفاقی وزیر پانی بجلی آئے تھے پیزو میں تو ہم نے یہ ذکر ان سے کیا تھا کہ اس وقت سیمنٹ فیکٹری کے پاس Excess بجلی ہے اور وہ واپڈا کو دینا چاہتی ہے، واپڈا والے لینا نہیں چاہتے تو یہ بھی میں آپ کے علم میں لانا چاہتا ہوں کہ اگر سیمنٹ فیکٹری پیزو کی بجلی لے لی جائے تو۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ان کا مائیک آن کریں لیکن آپ بجلی بل بھی دیتے ہیں کہ نہیں؟ ایسے ہی بجلی مانگ رہے ہیں، مہنگی بجلی۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: قیمتاً لیں گے، ہم قیمت دے رہے ہیں۔

جناب سپیکر: وہ تو 26 روپے پر یونٹ دیتے ہیں۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: 26 روپے یونٹ، اس وقت جو آپ کے ڈیزل اور بجلی کی پیداوار ہے، اس پر کتنی ہے؟ یہ بھی ذرا پوچھ لیں اور عوام کو کتنے پر حکومت، یہ تو حکومت کی اپنی غلطیاں ہیں یا حکومت کے اپنے منصوبے ہیں کہ وہ اس وجہ سے مہنگی لیکر عوام کو سستی دے رہے ہیں۔ جناب سپیکر، ایک بات میں آپ کے علم میں لانا چاہتا ہوں کہ جس رات آپ اور ہم پی سی (ہوٹل) میں موجود تھے، آپ کے جانے کے بعد، کھانے کے دوران مجھے اطلاع ملی کہ میرے ٹیوب ویل واقع پار خیل میں دھماکہ ہو گیا۔ میں نے اسی وقت پولیس کو اطلاع دی، پولیس موقع پر پہنچی تو دوسرے دن ڈی پی او لکی، میں اور فوج کے افسران وہاں گئے۔ موقع دیکھا، فوج کے جانے کے بعد ایس پی لکی نے یا ڈی پی او لکی نے مجھے کہا کہ میں آپ کے گھر سے تفتیش شروع کرنا چاہتا ہوں۔ میں نے اپنا وہ نوکر، جب میں تیسری جماعت میں پڑھتا تھا، میرے والد صاحب کے پاس یہ نوکر ہوا تھا، میں نے 55 سال کے ملازم کو پولیس کے حوالے کیا کہ اس سے شروع

کرواور تمہیں اجازت یہ ہے کہ مجھے بندے چاہیئے کہ یہ کہاں سے اور کیوں ہوا ہے؟ جناب سپیکر، یقیناً پولیس کی وجہ سے، میں ان کا شکر گزار بھی ہوں کارکردگی کی وجہ سے کہ وہ موقع پر آئے اور تفتیش شروع کر دی ہے، ان شاء اللہ کچھ بن جائے گا لیکن اس سلسلے میں جناب سپیکر، آپ کے نالج میں لانا چاہتا ہوں کہ ہمارے لکی مروت میں اس وقت پولیس کی انتہائی کمی ہے، انتہائی کمی ہے، اگر حکومت اس طرف غور و حوض کر کے ضلع لکی مروت کے تھانوں کی تعداد اور پولیس کی تعداد اور انکی ٹرانسپورٹ کا غم کر لے تو اس کیلئے ہم حکومت کے شکر گزار ہونگے۔

جناب سپیکر: ان شاء اللہ۔

جناب نصیر محمد میداد خیل: جناب سپیکر، ایک چیز جو میں آخر میں آپ کے توسط سے پورے ایوان کے سامنے رکھنا چاہتا ہوں کہ اس وقت یہ ملک انتہائی خطرناک حالات سے گزر رہا ہے، اس وقت اداروں کا ٹکراؤ، صوبوں کا ٹکراؤ، عدالتی فیصلوں کا (عدم) احترام، قانون شکنی، کرپشن کی وجہ سے ہم تمام عوام لٹیرے بن چکے ہیں اور یہ تمام ذمہ داری اس اسمبلی پہ، پنجاب، بلوچستان اور سندھ کی اسمبلیوں پہ بھی عائد ہوتی ہے اور اسی طرح وفاقی حکومت کے زیر انتظام پارلیمنٹ پر بھی عائد ہوتی ہے، اگر خدا نخواستہ ان اسمبلیوں نے اس ملک کی تقدیر بدلنے کیلئے صحیح فیصلے نہ کئے تو مجھے خدشہ ہے اور میں اس وقت برملا یہ اظہار کرنا چاہتا ہوں کہ خدا نخواستہ، خدا نخواستہ ہم اس ملک کی نعمت سے محروم نہ ہو جائیں اور ہم کسی اور کی غلامی میں نہ چلے جائیں۔ جناب سپیکر، میں آخر میں یہی ایک فقرہ عرض کروں گا کہ 'اس گھر کو آگ لگ گئی گھر کے چراغ سے' ، اس ملک کی تباہی کی تمام تر ذمہ داری صوبائی اور قومی اسمبلیوں میں بیٹھے ہوئے ممبران اسمبلیوں پر عائد ہوتی ہے (تالیاں) اور خدا نخواستہ اس وقت ہمیں نظر یہ آرہا ہے کہ ہر بندہ دولت کے پیچھے بھاگ رہا ہے، ملک کی نہ فکر ہے، نہ پرواہ ہے، نہ احترام ہے اور اسی کی وجہ سے ہم خدا نخواستہ آج ٹکراؤ کی پالیسی پہ، ٹکراؤ کی حد تک پہنچ چکے ہیں ہم۔ یہ آخر میں ایک فقرہ میں عرض کر دوں، اگر ان حکومتوں کا یہی رویہ رہا تو بڑے افسوس کے ساتھ میں ایک بار یہاں کھڑے ہو کر آخر میں یہی کہوں گا کہ انہوں نے تو صوبہ پختونخوا بنا دیا، خدا نخواستہ ایسا نہ ہو کہ کسی دن ہم کھڑے ہو کر کہہ دیں کہ صوبہ پختونخوا ہمیں نہیں چاہیئے، صوبہ وہی پرانا سرحد چاہیئے جس کی وجہ سے ان کو بھی تکلیف ہوگی لیکن اگر یہ ہماری تکلیف کا مداوا نہیں کرتے، (تالیاں) یہ ہماری تکلیف کو نہیں سمجھتے تو ہمیں بھی ان کی ایسی بنائی ہوئی باتوں سے اختلاف ہوگا۔ و آخِرُ الدَعْوَانا أَنِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ۔

جناب سپیکر: شکریہ جی، تھینک یو۔ انور سیف اللہ خان صاحب۔

جناب منور خان ایڈوکیٹ: جناب سپیکر صاحب، مجھے ایک منٹ اجازت دیں سر۔

جناب سپیکر: جی۔

جناب منور خان ایڈوکیٹ: میرے بھائی نصیر محمد خان میداد خیل صاحب نے جو بات کی ہے، اس سلسلے میں میں کچھ وضاحت کرنا چاہتا ہوں۔

جناب سپیکر: جی۔ منور خان کا مائیک آن کریں۔

جناب منور خان ایڈوکیٹ: تھینک یو سر۔ اس سلسلے میں تھوڑا میں، یہ ان کی بات اپنی جگہ پہ صحیح ہے کہ یہ جو شیخ بدین کا علاقہ ہے، پہلے اکرم خان درانی کے ٹائم میں اس پر کافی کام ہوا تھا لیکن ابھی اس اے ڈی پی میں اس کیلئے کوئی رقم نہیں رکھی ہے۔ Really، حقیقت میں سر یہ بڑی پر فضاء جگہ ہے، جیسے مری اور نتھیا گلی کو لوگ جاتے ہیں، وہاں اس سیزن میں اگر آپ وہاں پر چلے جائیں تو وہاں بھی اسی طرح ماحول ہوگا جیسے نتھیا گلی اور اسمیں ہے۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ان شاءاللہ۔

جناب منور خان ایڈوکیٹ: دوسری بات، دوسری بات یہ ہے کہ نصیر محمد خان صاحب نے کہا کہ کیڈٹ کالج کیلئے زمین، کیڈٹ کالج کی زمین کی بات کر رہے ہیں سر، یہ دونوں جو Sites ہیں، یہ میرے حلقے میں ہیں سر۔ پہلے جو ایک Site تھی جس کا نصیر محمد خان ذکر کر رہے ہیں، وہ بغیر ڈیپارٹمنٹ کے کسی نے وہاں پہ نہ Feasibility کی، نہ کوئی Site selection کی، ابھی جب وہ سیکرٹری صاحب وہاں پر گئے، پرانی Site بھی دیکھی تو وہاں پر انہوں نے کہ یہ Site feasible نہیں ہے۔ اب جو دوسری Site انہوں نے Feasible کی ہوئی ہے سر، جیسے بالکل ڈسٹرکٹ ہیڈکوارٹر، Newly District Head Quarter ہے، مین روڈ ہے، وہاں پہ یہ کیڈٹ کالج بن رہا ہے تو میں یہ وضاحت کروں کہ پچھلی Site جو تھی، نہ ڈیپارٹمنٹ نے Feasible کی تھی اور نہ ڈیپارٹمنٹ نے یہ ڈیمانڈ کی تھی کہ آپ زمین ٹرانسفر کریں۔ ایک عام بندے نے اعلان کیا کہ میں ہزار کنال زمین فری دیتا ہوں تو میں یہ وضاحت کرنا چاہتا ہوں کہ یہ جو Non feasible تھی، Feasible جو Site ابھی ہے، اس پر ابھی کام شروع ہے سر۔ تھینک یو سر۔

(تالیاں)

جناب سپیکر: شکریہ۔ جی آنریبل انور سیف اللہ خان صاحب۔

(تالیاں)

جناب انور سیف اللہ خان: بسم اللہ الرحمان الرحیم۔ جناب سپیکر، آپ کا شکریہ ادا کرتا ہوں کہ چار سالوں کے بعد آپ نے مجھے موقع دیا کہ میں بھی کچھ عرض کر سکوں (قہقہے) As they say better late than never، دیر آید درست آید، آپ کا شکریہ۔ میں جناب دو چار باتیں صرف بجٹ پر کروں گا لیکن اس سے پہلے میرے دو مروت بھائی، لکی مروت سے نصیر محمد خان صاحب اور منور خان صاحب نے کیڈٹ کالج کے بارے میں بات کی۔ سب سے پہلے تو میں منور خان صاحب کو ذرا ان کی Memory جو ہے، اس کو ذرا، ان کو یہ یاداشت تازہ کر سکوں کہ یہ کسی عام آدمی نے ایک ہزار کنال زمین Offer نہیں کی تھی، عام آدمی بیچارے کے پاس ایک ہزار کنال زمین نہیں ہوتی، یہ میرے بھائی سلیم سیف اللہ خان اس وقت سینیٹر تھے، وفاقی وزیر تھے، انہوں نے، جنرل مشرف اس وقت آیا تھا ڈیرہ اسماعیل خان میں اور ڈیرہ اسماعیل خان میں علیزئی صاحب، اگر یہاں ہوں، ان کو یہ یاد ہوگا، وہ ڈیرہ اسماعیل خان میں کیڈٹ کالج بنانا چاہتے تھے تو وہاں کچھ زمین کا شاید مسئلہ تھا، ثناء اللہ خان صاحب بھی بیٹھے ہیں، ان کو بھی اس کا علم ہوگا تو سلیم بھائی نے کھڑے ہو کر کہا کہ ہم ایک ہزار کنال زمین دینا چاہتے ہیں، آپ مہربانی کر کے لکی مروت میں بنائیں، پسماندہ علاقہ ہے اور منور خان صحیح کہہ رہے ہیں، یہ ان کا حلقہ ہے لیکن افسوس مجھے یہ ہے کہ اگر یہ پبلک سکول ہوتے تو ان کو یہ چیز، یہ جو انہوں نے آج کہا، وہ ڈسٹرکٹ ہیڈکوارٹر کے سامنے بنانا چاہتا ہے، بھائی یہ چھوٹے بچے ہیں، یہ نوجوان، آپ ان کو کیوں سٹی میں لاکر اور ان کا کیڈٹ کالج بنانا چاہتے ہیں؟ یہ تو حسن ابدال کا جو کیڈٹ کالج تھا جناب، یہاں جنگل تھا، رزمک میں آپ نے کیڈٹ کالج بنایا، یہ بچے جو ہیں، یہ کل آپ کی فوج میں جائیں گے، آپکے سول سروسز میں جائیں گے، آپ کے پاکستان کے لیڈر ہونگے، ان کو ایک طرف رکھیں۔ ان کو اتنی جگہ دیں کہ وہ Riding کر سکیں، پریڈ کر سکیں، کھیلیں کودیں وہاں پر اور معاشرے سے اس قسم کے لوگوں کو دور رکھیں۔ آج کل آپ کو پتہ ہے کہ کیا ہو رہا ہے؟ چرس ہے، افیون ہے، ہیروئن ہے تو ان بچوں کو جتنا دور رکھیں اور وہ اتنا پر فضاء مقام ہے جناب، نیچے سے کرم ریور بہہ رہا ہے اور پہاڑ ہے، آپ جائینگے تو آپ حیران ہو جائینگے، چیف منسٹر صاحب بھی میں افسوس کرتا ہوں کہ آج نہیں ہیں لیکن ہمارے سینیئر منسٹرز اور بڑے بھائی بیٹھے ہوئے ہیں، میں یہ بڑے پر زور طریقے سے، یہ آج اس بارے میں اس اسمبلی میں میں کہتا ہوں کہ

دیکھیں ہمارے لکی مروت، ہم بھی اس صوبے کا حصہ ہیں، یہ ہمارا حق ہے۔ (تالیاں) جب ایک کالج ہمیں Sanction ہوا ہے، کیوں آپ آرہے ہیں، اس پر ہمارے چند دوست ہیں، اے این پی سے ان کا تعلق ہے، ہمارے سینیئر پارٹنرز ہیں، اس میں دیکھیں مفت زمین آپ کو ملی ہے، کل نیب آپ کو ہتھکڑی پہنائے گا، اگر آپ زمین خریدینگے، مفت زمین دی گئی ہے، اچھی زمین ہے، باقاعدہ اس پر Feasibility بنی ہے، آپ ریکارڈ بنائیں، میں بڑے افسوس سے کہتا ہوں کہ منور خان نے پہلے بھی یہ سوال اٹھایا تھا اور اس وقت رپورٹ گئی تھی کہ بڑی موزوں جگہ ہے تو اب پھر چیف منسٹر صاحب نے بھیجا، آپ کا ایجوکیشن سیکرٹری جو بھی ہے، انہوں نے کہا، یہ ہے وہ ہے، ایک Wishy-washy. But this land is free, for God sake, are we that rich that we should acquire more land؟، وہ آپ غریبوں پر وہ پیسہ کیوں نہیں لگاتے؟ کہ یہ آپ کو ایک زمین ملی ہوئی ہے، خدارا وہاں آ کے کالج بنائیں، اس کو متنازع نہ بنائیں، اور یہ بن جائے گا اور یہ ہمارے ضلع سے چلا جائے گا اور وہ بہت بڑی، میاں صاحب! آپ بھی سن لیں۔۔۔۔۔

<u>میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات)</u>: میں سن رہا ہوں۔

<u>جناب انور سیف اللہ خان</u>: ہاں آپ کا بھی اس میں ہاتھ ہے شاید (تالیاں اور قہقہے) کیونکہ میں نے اب آپ کو دیکھا۔۔۔۔۔

<u>وزیر اطلاعات</u>: دا ډیره ښه خبره ده چې زما نوم ئے واغستو نو حق لرم چې بیا جواب ورکړم۔

<u>جناب انور سیف اللہ خان</u>: او ضرور، ضرور جواب راکړئ میاں صاحب، چې وخت راشی بیا به ته ضرور جواب راکړې۔ عرض مې دا دے چې دا لړه مهربانی وکړئ سپیکر صاحب! ته خپله د دې شی نوټس واخله، ثاقب خان څه قصې وکړې، زه د دوئ Recommendations پرزور طریقې سره تائید کوم، دا صوبه پسمانده صوبه ده، خیبر بینک دے، دا زمونږ بینک دے، تاسو لږ صرف هغوی نه دا فګرز رااوغواړئ چې Deposits، د دې صوبې پیسه دوئ سره Deposit ده او دا Loaning دوئ چرته کړے دے، دا پیسه استعمالیږی چرته، Why don't we spend this money in our own Province؟، دا مونږه خپله صوبه کښې دلته کښې هم کارخانه دار شته، دلته هم بزنس مین شته، دلته هم دکانداران

شته، دلته هم خلق شته چې هغوی ته ولې په کم ريټس باندې تاسو خپل خلقو ته دا هغه قرضه چې ده نه ورکوئ؟ تاسو قرضې په نورو صوبو کښې، هغه هم د پاکستان حصه ده، مونږ به دې خوشحاله يو خو هغه پيسه اول حق د دې صوبې د خلقو دے، ولې چې هغه پيسه د دې صوبې د خلقو پيسه ده نو دا لږه مهربانی وکړئ۔ جناب همايون خان! ته مشر ئې د خيبر بينک هم، ته زمونږ د فنانس منسټر ئې، نوجوان ئې ما شاءالله، ډير ښه بجټ د پيش کړے دے، It was a balanced budget, it was a good budget او دې حالاتو کښې زه وايم چې د دوئ به زه تعريف هم کوم، د حکومت به هم شکريه ادا کوم چې ډير ښه بجټ ئے پيش کړو خو بعضې علاقې هغې کښې چې دی، هغه مو بالکل، او دا جنوبی اضلاع چې دی، داسې دا نصير محمد خان خو نن خبره وکړه، نن خدائے مونږ ته تيل هم راکړل او مونږ ته ئے گيس هم راکړے دے، ولې بشير خان نه څی کوهاټ ته او اعلان نه کوی چې دلته پانچ سو ميگاواټ پاور پلانټ لگوم، ولې تاسو په واپډې باندې Depend کوئ؟ تاسو سره گيس شته، ايک سو ملين کيوبک فټ گيس ورکړئ، ايډورټائز ئے کړئ، کارخانه دار، سرمايه دار رااوغواړئ يا خپله اولگوئ۔ تاسو سره ايس ډی اے شته، تاسو سره نورې ادارې شته، خپله تاسو اولگوئ، پانچ سو ميگاواټ اولگوئ، پوره د جنوبی اضلاع د بجلئ مسئله مو حل کړه نو مهربانی اوکړئ داسې دغه اوکړئ چې خلق مو يادوی چې دا يو ښه حکومت وو، تعميری ډير ښه کارونه مو کړی دی خو بنيادی هغه دی، نن اوگورئ د لوډ شيډنگ څه مسئله ده جی؟ کارخانې بندې دی، خلق په سړکونو رااوځی، د لاء اينډ آرډر ايشوز دی نو لږه مهربانی وکړئ دې شی ته توجه ورکړئ۔ تاسو هائيډل چې جوړوئ نو په هائيډل به وخت لگی خو دا تهرمل اولگوئ، 100 million cubic feet چې دے، ستاسو نن سبا پروډکشن دے Over 400 million cubic feet، يو 100 divert کړئ، چې ديخوا اخوا ئے ورکوئ خو خپله صوبه کښې ئے استعمال کړئ کنه جی او که څوک بل څوک ئے نه لگوی نو بيا ما سره رابطه وکړئ، بيا به ئے زه درته اولگوم۔ (تالیاں) بشير خان! Any time، نو اوس عرض دا دے جناب، يو بل هم عرض دے، اخری چې مونږه د لکی سيمنټ خبره نصير محمد خان وکړه، هغه صحيح وائی، هغوی سره

اضافی بجلی شته، 20 میګاواټ ده یا 30 میګاواټ ده که هغه تاسو هم دلته نه لږ سفارش وکړو، که واپډې ته مو وکړو نو کم ازکم د لکی مروت مسئله خو به حل شی، که د نور صوبې نه کیږی کم از کم د لکی مسئله به حل شی، نو لږ تاسو خپل لیول باندې لږ واپډې ته که جناب، دا اوواییٔ۔ قصې خو ډیرې دی خو منور خان هسې زه خفه کړم، دغه قصه چې ده وکړه د کیډټ کالج، بهرحال نورې قصې ئے رانه هیرې کړې نو عرض دا دے چې زه اخر کښې د همایون خان، زمونږ نوجوان منسټر فار فنانس او خپل نوجوان چیف منسټر صاحب شکریه ادا کوم او جناب خاصکر ستاسو شکریه ادا کوم چې You allowed me to drop a few points of wisdom او زه د دې شی افسوس کوم چې څلور کاله تیر شو او تاسو زما نه د Experience فائده وانغستله۔ پاکستان پائنده باد۔

(تالیاں)

<u>جناب سپیکر:</u> شکریہ جی۔

<u>محترمہ یاسمین ضیاء:</u> جناب سپیکر۔

<u>جناب سپیکر:</u> آپ کو دینگے، موقع دینگے جی۔

<u>جناب منور خان ایڈوکیٹ:</u> جناب سپیکر۔

<u>جناب سپیکر:</u> درکوم، ټولو ته به موقع ملاویږی جی، خپل نمبر باندې به ټولو ته موقع ملاویږی۔

<u>الحاج ثناءاللہ خان میانخیل:</u> جناب سپیکر، بجلی کی بات ہوئی ہے، میں ذرا اس پر۔۔۔۔

<u>جناب غلام محمد:</u> جناب سپیکر صاحب۔

<u>جناب سپیکر:</u> آپ کو ضرور ملے گا، ضرور اپنے نمبر پر ٹائم ملے گا۔ غلام محمد صاحب، غلام محمد صاحب۔

<u>جناب منور خان ایڈوکیٹ:</u> جناب سپیکر، بس میں ایک بات کرنا چاہتا ہوں، ایک منٹ دے دیں۔

<u>جناب سپیکر:</u> آپ کو ٹائم ملے گا، کل آپ کر چکے ہیں۔ ابھی ان کا بھی حق ہے نا، آپ اکیلے ممبر تو نہیں ہیں نا، آپ بیٹھ جائیں، میں آپ کو موقع دونگا۔

<u>محترمہ یاسمین ضیاء:</u> سر زه د دې کیډټ کالج باره کښې یو خبره کوم، سپیکر صاحب۔

جناب سپیکر: بی بی! دا بجټ سیشن دے ، ستاسو چې خپل ټائم راشی بیا یو گھنټه لگیا اوسه۔

محترمہ یاسمین ضیاء: بیا به تقریر کوم خو اوس دا زما مشر دے ، دوئ خبره وکړه ، زه یو منټ غواړم۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ان شاء الله درکوم جی۔ جی غلام محمد صاحب۔

محترمہ یاسمین ضیاء: سر ، زه یو خبره کوم نو۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: ابھی فلور دے دیا ہے۔ایک ممبر کو جب فلور مل جاتا ہے، پھر ان کا احترام کریں۔

(اس مرحلہ پر محترمہ یاسمین ضیاء خاتون رکن اسمبلی ایوان سے واک آؤٹ کر گئیں)

جناب غلام محمد: تھینک یو، جناب سپیکر۔ میں مشکور ہوں کہ آپ نے مجھے وقت دیا اس بجٹ موضوع پہ بات کرنے کا۔ سب سے پہلے میں یہ کہونگا، اپنے ہر دل عزیز وزیر اعلیٰ صاحب کو، اپنے نوجوان ہمایون صاحب کو، وزیر خزانہ صاحب کو، اے این پی اور پیپلز پارٹی کی مخلوط حکومت کو مبارکباد پیش کرتا ہوں کہ انہوں نے پانچواں بجٹ پیش کیا، یہ ہمارے لئے ایک خوش آئند بات ہے۔ جناب والا، میں صرف اتنا کہونگا، لمبی چوڑی تقریر مجھے آتی نہیں، صرف اتنا کہونگا، پاور / انرجی کے متعلق میں بات کرونگا، اس کیلئے اس بجٹ میں کوئی خاطر خواہ منصوبہ نہیں رکھا گیا حالانکہ جناب والا، ملاکنڈ ڈویژن جو ہے، وہ پانی جیسے قدرتی وسائل سے مالامال ہے۔ اگر اس پہ توجہ دی گئی تو میں یہ سمجھتا ہوں، جناب والا، میں آپ کی توجہ چاہتا ہوں، جناب والا، آپ کی توجہ چاہتا ہوں، جناب والا، جناب والا، جناب سپیکر، جناب سپیکر، میں آپ کی توجہ چاہتا ہوں، میں آپ کی توجہ چاہتا ہوں، جناب والا۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: وہ میری معزز رکن تھوڑا خفا ہو گئیں، ان کے پیچھے جرگہ بھیجنا تھا۔ آپ بولیں جی، بولیں، آپ بولیں۔

جناب غلام محمد: مالاکنڈ ڈویژن خاصکر چترال پانی جیسے۔۔۔۔۔

جناب منور خان ایڈوکیٹ: ان کو آپ کیوں ناراض کرتے ہیں، ان کو آپ چھوڑتے، کم از کم اپنا بیان تو کرتیں، آپ بھی زیادتی کر رہے ہیں نا۔

جناب سپیکر: آپ بیٹھیں، ذرا بیٹھیں، ان کو موقع دیں، ابھی یہ ناراض ہو جائیں گے۔

جناب غلام محمد: یار منور خان! Interference کیوں کر رہے ہیں؟ کل نگہت بی بی نے ایک چھوٹی بات پہ آسمان سر پہ اٹھایا ہوا تھا۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: (قہقہہ) ادھر ادھر، اس طرف۔ غلام محمد بھائی! اس طرف، اس طرف بولیں۔ خیر ہے تھوڑا تھوڑا چسکا ہوتا رہے گا، آپ اس طرف بولیں۔

جناب غلام محمد: جناب سپیکر، مالاکنڈ ڈویژن اور خصوصاً چترال پانی جیسی دولت سے، قدرتی دولت سے مالامال ہے لیکن میں سمجھتا ہوں کہ حکومت کو چاہیئے تھا کہ ہائیڈل پاور سٹیشنز کی مد میں پاور اینڈ انرجی ڈیپارٹمنٹ کو کافی رقم مختص کرتی لیکن ایسا نہیں کیا گیا۔ جناب سپیکر، اگر اس فیلڈ پر توجہ دی گئی تو میں سمجھتا ہوں کہ کم از کم چار ہزار یا پانچ ہزار میگا واٹ بجلی خالی چترال سے پیدا کی جا سکتی ہے، تو ایک یہ بات ہو گئی سر۔ دوسری بات، بجٹ 2008 بھی پیش کیا گیا، بجٹ 2009 بھی پیش کیا گیا، 11-2010 بھی پیش کیا گیا، بجٹ 14-2013 بھی آگیا لیکن Implementation۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: جلدی کریں آپ کا ٹائم ختم ہو رہا ہے، آپ ادھر ادھر دیکھتے ہیں۔

جناب غلام محمد: نہیں سر، پھر 13-2012 بھی آگیا۔۔۔۔۔

جناب سپیکر: غلام محمد صاحب! آپ میری طرف خالی نہ دیکھیں۔ بات سنیں، آپ خالی میری طرف نہ دیکھیں، یہ سارا فنانس ڈیپارٹمنٹ بیٹھا ہے، سارا پی اینڈ ڈی ڈیپارٹمنٹ بیٹھا ہے، ایک ایک بات کا نوٹس لیا جا رہا ہے۔

جناب غلام محمد: سر، آپ ہمارے Boss ہیں، ہم آپ کی طرف ہی دیکھتے ہیں، جو مسائل ہوتے ہیں۔ جناب والا، بجٹ 2008 بھی آگیا، 2009 بھی آگیا، 12/ 11-2010 بھی لیکن Implementation کا جو مرحلہ آجاتا ہے، مثلاً ہمیں جو روڈز دیئے گئے تھے، ابھی تک وہ Incomplete ہیں، بجٹس اے ڈی پی سے بھی نکل گئے۔ نمبر ایک جو سکولز دیئے گئے تھے، وہ Incomplete ہیں، اے ڈی پی سے بھی نکل گئے، اے ڈی پی سے بھی نکل گئے تو جناب والا، تھوڑا اس پہ بھی کچھ فرض (ادا) کرنی چاہیئے۔ جناب والا، دوسری طرف لواری ٹنل کا جو پراجیکٹ دو سالوں سے کھٹائی میں پڑا ہوا ہے تو میں درخواست کرتا ہوں صوبائی حکومت سے کہ کم از کم فیڈرل گورنمنٹ سے یہ کیس Take up کرے کہ اس پہ کام کا آغاز کیا جائے۔ اس پہ ابھی تک چھ ارب روپے لگ چکے ہیں، 12 ارب روپے ابھی باقی اس پہ لگانا ہیں۔ ابھی تک اس کیلئے ایک ارب 20 کروڑ روپے فنڈ مختص کیا گیا جناب والا، اگر دس بارہ سالوں میں یہ سکیم

Complete ہوتی ہے تو کم از کم Escalation کی مد میں اور مہنگائی کی مد میں اس کے اوپر بہت سارا خرچہ آئے گا جو حکومت کی بساط میں نہیں ہوگا، اس لئے میں درخواست کرتا ہوں صوبائی حکومت سے کہ فیڈرل حکومت سے یہ کیس Take up کرے اور اس پروگرام کیلئے زیادہ سے زیادہ فنڈ مختص کرے۔

جناب سپیکر: شکریہ جی۔ ملک قاسم خان خٹک صاحب۔

ملک قاسم خان خٹک: بسم اللہ الرحمٰن الرحیم۔ شکریہ جناب سپیکر۔ ټولو نه مخکښې همایون خان یو زبردست شریف النفس خاندانی سړے دے او زمونږ خو خپله ډیر تعلق دے ورسره، حقیقت دا دے خو زه بجټ د قانون په دائره کښې زه صرف د بجټ دا، چې د هر شی د پاره قانون دے۔ Provincial consolidated fund, Public Accounts، سالانہ بجٹ ترقیاتی اور غیر ترقیاتی کو آئین کے آرٹیکل 118، 120 اور Khyber Pakhtunkhwa Budget Manual,1999 کے تحت Regulate کیا جاتا ہے۔ Budget Manual 1999, para No. 9.4 مہیا کرتا ہے کہ سالانہ ترقیاتی پروگرام سیکٹر/سب سیکٹر وائز ہوگا، نیز Budget Manual, 1999 9.5، 9.8 مہیا کرتا ہے کہ سالانہ ترقیاتی پروگرام مندرجہ ذیل انفارمیشن پر منحصر ہوگا: اے ڈی پی نمبر، کوڈ نمبر، سیکٹر نمبر، لوکیشن۔ ترقیاتی سکیموں کی منظوری Lumping کی صورت میں نہیں ہوگی اور اس میں ترقیاتی سکیم بالکل صاف اور واضح ہوگی۔ جناب والا، سالانہ ترقیاتی پروگرام 2012-13-----

جناب سپیکر: ملک صاحب! پښتو کښې اووایه، لږ پرې زړه سپک کړه۔

ملک قاسم خان خٹک: بالکل، دا بالکل ظاهروی چې دا بجټ بالکل د آئین چې دا کوم آرټیکلز ما اووئیل او د Budget manual دا چې کومه پیرا ما اووئیله جی، دا زه تاته کاپئ درکوم او زه ستا رولنګ غواړم په دې باندې۔ دا د آئین او د قانون دائره کښې د ننه سپیکر صاحب! ته ورکړه، (دا څه شو هلکه؟) دا هغه ته دا Budget manual او د آئین آرټیکلز تاسو پرهاؤ کړئ چې دا بجټ بالکل خلاف قانون دے، ټول بجټ Priority Projects, Special Projects, Umbrella Project، دا ټول امبریله ده، کم از کم ډسټرکټ وائز خو پکار وو کنه، دا ټول ممبران اسمبلی، دا ګناهګار په دیکښې شریک دی چې دا بجټ دوئ راوړی او دوئ وائی چې دا بجټ دے، چا ته دا پته نه لګی، 2012-11 بجټ 31 مئی دا

اوس شپه باندې چې کوم ظلم اوشو، چه ارب روپۍ Reappropriate شوې، د غریبو اضلاع ټولو نه پیسې یوې ضلعې ته لاړې۔ ممبرانو! تاسو ته خلقو، قوم ووټونه درکړی دی، تاسو د خپلې حلقې پته وکړئ، ډیر افسوس دے او زه په دې باندې رولنګ غواړم، سره د دې ټولو چې دا بجټ بالکل غیر قانونی دے۔۔۔۔

<u>میاں افتخار حسین (وزیر اطلاعات):</u> جناب سپیکر صاحب! دیکښې خو 11-12 نشته؟

<u>ملک قاسم خان خٹک:</u> 11-12، ګوره 11-12 بالکل شته، دا اوس بجټ، چې کوم تیر بجټ پیش دے نو دې سره څه حشر اوشو، آیا 2011-12 چې دا کوم حشر دې سره اوشو   *(تالیاں)*   تاسو اوګورئ چې څومره Re appropriation شوے دے او کومو اضلاع نه کومو اضلاع ته دا پیسې Re appropriate شوې وې، آیا دا د اسمبلئ نه منظوری اغستې شوې وه؟ اوس به دا تانه منظوری اخلی، د دې اسمبلئ کوم احترام پاتې شو جناب والا؟ زه رولنګ غواړم په دې باندې او ته به ئے خا مخا په دې باندې ان شاءالله العزیز زما دا یقین دے چې ته به په دې رولنګ ورکوې چې آیا دا بجټ چې دا ما کوم آرټیکلز تاته اوښائیل د دې تحت دا قانونی دے؟ یوه ډوبه خزانه ده چاته پته نشته، پسند او ناپسند چې چاته څوک څومره ورکوی، دغه کښې خو حزب اختلاف حزب اقتدار نشته۔ زه به تاته یو مثال درکړم جناب والا! چې اوس مخکښې مونږ Last ADP په هائی کورټ کښې چیلنج کړه چې مونږ ته پته اولګیده مونږ Comparative statement رااوغوښتو، ما ورته اووئیل چې جناب جج صاحب! Comparative statement رااوغواړه۔ د سکندر شیرپاؤ، ملک قاسم، غلام قادر خان ټانک، نصیر محمد خان او ورسره حافظ اختر علی، بل طرف ته امیر حیدر خان هوتی، میاں افتخار، ظاهر علی شاه اور همایون خان او بشیر بلور رااوغواړه سر، چې پته ولګی چې په ایجوکیشن کښې Rooms هر ممبر ته یو یو، دوه دوه وی او یوې حلقې ته 51 Rooms وو، دا Rooms ما سره دا Comparative statement پروت دے، نصیر محمد خان زما ورور دے، هغه ګواه دے، دا ظلم دا ظلم، یوې حلقې ته، غریبې حلقې ټولې یو طرف ته رااونیولې، او ماته ډیر افسوس په دې اوشو چې په دې بجټ تقریر کښې مو واؤریدل_خپله خاوره خپل اختیار_ افسوس دا دے، باچا خان، الله د هډوکی په جنت کښې کړه، دا ستاسو پیروکار چې دا "خپله خاوره

خپل اختیار"، ما خو وئیل چې که دا نعره تاسو نه هیره وه، تاسو څنګه دا وایئ چې دا "خپله خاوره خپل اختیار" چې بجلی نشته ستا په صوبه کښې او پنجاب سره څه کیږی او تا سره څه کیږی؟ دا خپله خاوره خپل اختیار دے؟ دا ستا ټول معیشت، ګوره جی، یوه هوا ده او یو اوبه دی چې دا د انسان د ژوندون د پاره ضروری دی او اوبه ټولې په بجلئ دی، چې بجلی نشته، ماته د دې اے ډی پی څه ضرورت دے، زه څه کوم چې ترقیاتی سکیم وکړم؟ بیا خو ژوندون نشته او اوبه ټولې په بجلئ، چې اوبه نشته نو ژوندون نشته او چې هوا نشته نو ژوندون نشته نو زه سرا! دغه وایم چې ډیر افسوس دے چې خلق وائی چې "خپله خاوره خپل اختیار" (تالیاں) ګیس زما دے، ګیس زما دے او ما نه زیات په پنجاب کښې دے۔ جناب سپیکر! دا ګپ نه دے ګنی زه بیا دغه ټول حقیقت ظاهروم، ما سره دستاویزی ثبوت شته د هر څه، بیا به ئے زه داسې پاش پاش کړم۔ یو صرف زما خبرې ته دا توجه پکار ده چې جناب والا! نن زه د ګیس زخیرو نه مالا مال یم او زه یو نوټس همایون خان ته دا ورکوم، په نوټس کښې ئے خبره راولم چې دا کوم 22 ارب او کوم کروړونه دوئ وئیلی دی، دا پیسې بالکل کمې دی، مرکز مونږ سره دهوکه کړې ده۔ ده ته به یاد وی چې زه څه وخت قائد جمعیت حضرت مولانا فضل الرحمان سره زرداری صاحب ته مونږه لاړو، ده مونږ سره یو دوه میټینګونه کړی دی، سات ارب روپئ صرف ګیس ډیویلپمنټ سرچارج کښې دی د دې صوبې، چې هغه به خصوصاً ګیس پائپ لائن باندې لګی او زمونږ څه حال دے؟ 2006 کښې چې کوم زمونږ ګیس شوے دے، د هغې نه بعد بیا د کرک ضلعے ته چې کوم دے ګیس نه دے ملاؤ او دا کومې پیسې، چې دا کوم فنډز دے، I think دا مو یقین دے چې دا پیسې کمې دی۔ مونږه پیسې په چهبیس ستائیس ارب نه Excedeکوی ګنی دا د بیا حساب وکړی، Re calculate د کړی۔ مخکښې دغسې شوی وو، ډاکټر اقبال فنا موجود دے، مونږ ته ئے دوه اربه روپئ کمې راکړې وې، بیا هغه مونږ بالکل په ګوته کړې وې چې کوم دے او اوس زه دا وایم چې سات ارب روپئ خو زما ګیس ډیویلپمنټ سرچارج دے او زما چې کوم پروډکشن دے، Increasing day by day او مونږ ته اوسه پورې دا

کومې پیسې چې ایښودې شوې دی، دا بالکل ان شاء اللہ العزیز، دا کمې دی۔
جناب والا! دلته۔۔۔۔

جناب سپیکر: ملک قاسم خان صاحب! دا دلته د فنانس زمونږ کمیټی شته، ته Written notice دې ته راا ولیږه چې کوم ځائے حساب کتاب کښې کمے راغلے وی نو په هغه کمیټئ کښې به ته موؤر ئې، تاسو به ئے Thrash out کړئ۔

ملک قاسم خان خٹک: ټھیک شوه جی۔ دا مخکښې مونږ سره۔۔۔۔

جناب سپیکر: مخکښې څئ جی، مخکښې مخکښې۔

ملک قاسم خان خٹک: اوس دا خبره ده، دلته زمونږ د بجټ چې کوم انحصار دے، محصولات صرف زمونږه دس پرسنټ، I think نو دلته چې زه ګورم 290 ارب روپئ مونږ ته متوقع دی او 303 ارب روپئ زمونږه اخراجات بنائی چې دا خلاف اصول دی، آمدن نه زمونږ زیات اخراجات دی او Principle اصولاً پانچ پرسنټ پیسې محفوظ پکار دی چې پاتې شی نو دوئ د دې فرق واضح کړی جی۔ ما ته ډیره خوشحالی ده چې نن زه په دې اے ډی پی کښې ګریټر واټر سپلائی سکیم، مختلف د اوبو سکیمونه وینم او ماته ډیر افسوس دے چې په هغې کښې هغه علاقې چې په هغې کښې ولې بهیږی، نهرونه بهیږی خو کوم پسمانده علاقې چې دی چې چرته د اوبو ضرورت دے، زمونږ کوهاټ ډویژن، کرک ضلع چې *ہم پانی کی بوند بوند کیلئے ترس رہے ہیں مگر* زمونږ په دې ګریټر واټر سپلائی سکیم کښې هیڅ قسم ته حصه نشته دے۔ زه دا حکومت ته درخواست کوم چې خدارا مونږ ستاسو خلق یو، مونږ د تاسو نه یو، زمونږ ضلع هم، زمونږ غریبې اضلاع، زما حلقه Specially اوبو ته ترسیږی، دا شامله کړئ۔۔۔۔

جناب سپیکر: شکریہ۔

ملک قاسم خان خٹک: بله۔۔۔۔

جناب سپیکر: لږ مختصر کوئ، د مابنام مونځ قضا کیږی۔

ملک قاسم خان خٹک: ډیر مختصر کوم جی۔ د شمسی توانائی ذکر دلته شوے دے، ګرین بلټ، په دیکښې خو مونږ نظر انداز یو، زه ریکویسټ کوم حکومت وقت ته

چې زمونږ علاقه د په دیکښې شامله کړی او بل جی افغان مهاجرین، چونکه بنوں ضلع او لکی ضلع کښې افغان مهاجرین دی، دا مونږ سره په باؤنډرئ باندې دی نو دا RAHA چې ده، دیکښې مونږ خلق چې کوم دے شامل شو، مونږ دغه مهاجرینو نه دغه هومره نظر انداز یو او بل طرف ته ضلع کرک تعلیمی لحاظ سره، د نیلام گھر کوئسچن دے چې هلته هغه سهولیات نشته، د کرک د تعلیم شرح د دې باوجود ډیره زیاته ده، زه طمع لرم چې کومو علاقو کښې اوسه پورې د بچو تعلیم نشته نو زه وزیر تعلیم ته درخواست کوم چې هغه لائق هلکان چې هغه په تعلیم کښې-----

(رکن اسمبلی، محترمہ یاسمین ضیاء واک آؤٹ ختم کر کے ایوان میں واپس آ گئیں)

جناب سپیکر: یہ ملک قاسم خان خٹک صاحب کی اچھی تجاویز کو ذرا نوٹ کر لیں اور جو ممکن ہو اس پر عمل کیا جائے۔خټک صاحب! بله ورځ به بیا وکړې که خیر وی۔

ملک قاسم خان خٹک: سپیکر صاحب! دا اخری خبره کوم-----

جناب سپیکر: کټ موشن باندې به بیا وکړې کنه۔

ملک قاسم خان خٹک: زه تاسو ته ریکویسټ کوم-----

جناب سپیکر: دا بی بی څه وئیل غواړی او د ماښام مونځ هم دے۔

ملک قاسم خان خٹک: یو منټ جی، یومنټ۔ بس شارټ کوم ئے، ختموم ئے-----

جناب سپیکر: گوره دا ټولې گیلرئ خالی شوې، ټول لاړل، چاته ئے اوروئ؟

ملک قاسم خان خٹک: سپیکر صاحب! د دوئ ذمه ده چې دا واوری او زمونږ حق دے چې مونږ ئے تاسو ته وکړو-----

(قہقہے)

جناب سپیکر: ټهیک شوه خو فرض مونځ درنه قضا کیږی، ټول هاؤس نه مونځ قضا کوئ۔

ملک قاسم خان خٹک: سر، مونځ به ولې قضا کیږی؟ یو منټ کښې ئے ختموم، یو منټ ماله راکړئ-----

جناب سپیکر: مائیک آن کریں لیکن ایک منٹ کیلئے صرف۔

ملک قاسم خان خٹک: سر، زه مشکور یم د حکومت وخت، پانچ پرسنټ نه زمونږ ګیس رائلټی دس پرسنټ ته Increase شوه۔۔۔۔

جناب سپیکر: یعنی دغسې بنه خبرې هم کوه نو۔

ملک قاسم خان خٹک: خو زه دا ورسره وایم چې زما کومه Proposed draft policy ده، هغه د اوکتلې شی چې په هغې کښې څومره Proposed وه او مونږ سره څومره، ګوره جی که زه تیل درکوم، زه ګیس درکوم، ما ته اوبه راکول خو څه ډیره ګرانه سودا نه ده او بله خبره دا کوم، لکه څه رنګ چې نصیر محمد خان اووئیل چې کالج د رزمک نه راځی او نوشهره کښې جوړیږی، کرک، کوهاټ، بنوں دا ټولې ضلعې په دې باندې پاس کیږی، زه تابعدار یم، زمکه ورکوم او دا کالج د کرک ته راوړلے شی۔ بلډنګ ورکوم ان شاء الله العزیز دا د جنوبی اضلاع کالج دے او دا جنوبی اضلاع په حق باندې ډاکه ده چې هلته نه دلته راځی۔ هغه خلقو سره ظلم دے او دیکښې د هغه خلقو بچی داخل دی جی۔۔۔۔

جناب سپیکر: شکریہ، شکریہ جی۔ یاسمین ضیاء بی بی۔

ملک قاسم خان خٹک: او ورسره ورسره۔۔۔۔

جناب سپیکر: یاسمین ضیاء بی بی، یاسمین ضیاء بی بی۔

محترمہ یاسمین ضیاء: مہربانی جناب سپیکر صاحب!۔۔۔۔

جناب سپیکر: مختصر بولیں کیونکہ سب کی نماز قضا ہو رہی ہے۔

محترمہ یاسمین ضیاء: ډیره مننه جناب سپیکر صاحب!۔۔۔۔

جناب سپیکر: جی آپ کل بولیں گی، کل کیلئے خیر ہے ابھی۔

محترمہ یاسمین ضیاء: جناب سپیکر صاحب! زه ستاسو ډیره شکر ګزاره یم چې د لکی مروت هغه غټه مسئله چې دلته رااوچته شوه او زما ډیر معزز ممبرانو په هغې باندې خپله خپله خبره وکړه۔ د لکی مروت نمائنده Elected خو نه Reserved سهی خو زه د خپلې علاقې په حواله سره دا خبره کوم چې منور خان صاحب دلته کوم Picture پیش کړو، هغه بالکل Hundred percent صحیح دے، هغې کښې هیڅ هم داسې خبره نشته دے۔ دا یو سائیټ وو چې هغه اسلم خان عیسیٰ خیل دے

او هغه زمونږ ډیر معزز رکن، ډیر معزز او ډیر با اثره ووټر به ورته اوو ایم، سپورټر به ورته اوو ایم جی، زه دلته دا وایم چې دا د چا د ذاتیاتو خبره نه ده، دا د چا په سنګ خبره نه ده، دا د چا د ذات خبره نه ده، دا هغه دوه سائیټس وو، یو سائیټ چې کوم دے، کوم چې دلته زمونږ معزز رکن د هغې په باره کښې ډیرې جذباتی خبرې وکړې او زمونږ د مشرانو ئے خصوصی طور نومونه ئے واخستل، اول خو زه هغه Condemn کوم او دا خبره کوم چې د پنجاب باؤنډرئ باندې چې کوم سائیټ ورکړے شوے دے په خپله مخه باندې، بغیر د ډیپارټمنټ د غوښتلو نه، بغیر د فزیبلټی رپورټ نه، بغیر د سروے، نن چې کله د70 کروړ پراجیکټ د شپیتو کالو بعد لکی مروت ضلعې ته، هغه محرومې پسمانده ضلعې ته راغلو نو هغې باندې خلقو دا طریقه کار وکړو چې هغه کوشش کوی چې هغه ړنګ شی۔ سپیکر صاحب، دا بل سائیټ چې کوم دے، دا په آبا خیل کښې دے او بالکل ډسټرکټ هیډکوارټر دے او مفت زمکه ده او دواړه انډس هائی وے او جی ټی روډ دواړو باندې په دا سائیټ پروت دے۔ دلته ایجوکیشن سیکرټری صاحب شته دے چې هغه Personally تلے دے او هغه سائیټس ئے کتلی دی او دواړه سائیټس آباد دی چې هغوی دا وئیلی دی چې نن سبا په دې وخت کښې چې د سیکورټی دومره مسئله ده د پنجاب باؤنډرئ باندې، زمونږ هغه خپل بچی به څنګه Secure وی، هغوی ته به تحفظ څوک ورکوی؟ او بیا هغه قصه چې په دوه کاله کښې به هم صفا نه شی، هغې باندې به یو پراجیکټ څوک جوړوی؟ نو دا د ایجوکیشن هغه خپل یو رپورټ او فزیبلټی نه بعد، دا سائیټ آباخیل په دې باندې یو مفته زمکه ده، په دې باندې دا Suggested دی چې دا به دغلته جوړیږی۔ جناب سپیکر صاحب! زه دا خبره کوم چې لکی مروت ډیره محرومه ضلع ده، ډیره پسمانده ضلع ده، په شپیته کاله کښې چا څه نه دی راوړی، په تیرو پینځو کالو کښې هم چا یو سکیم ورته نه دے راوړے، مهربانی د اوشی په دې باندې د دغه شان د ذاتیاتو هغه سیاست نه کیږی چې خپل ووټر، سپورټر پرې خوشحالوی بلکه هغه محرومې علاقې ته د اوکتلې شی چې هغه بچی چې دا سنټر په هیډ کوارټر کښې جوړ شی۔ جناب سپیکر! دا کرک به هم ورته راځی، دا بنوں به هم ورته راځی، دا لکی مروت به هم ورته راځی، دا ټانک به هم ورته راځی، دا

ډیره اسماعیل خان نه، که د پنجاب په باؤنډرئ باندې ئے جوړ کړی چې سبا زما بچی دغه شان راځی لکه څنګه رزمک والا ته نن پریشانه یو چې هغوی ته به د سیکورټی څه کوؤ؟ ځکه مهربانی د وکړی، دا غټ پراجیکټ دے، ستر کروړ روپئ دی او دا د اے ډی پی سکیم دے چې څنګه دې کال په اے ډی پی کښې کیډټ کالج دے، دغه شان په اے ډی پی کښې تیره کالج وو چې زما مشرانو، زه د خپل مشر اسفند یار ولی خان، زه د خپل مشر صوبائی چیف منسټر امیر حیدر خان هوتی صاحب، زه د خپلو مشرانو میاں صاحب، زه د خپل مشر بشیر بلور صاحب، د دې ټولو شکر ګزاره یم چې لکی ته ئے دا سکیم راکړو او نن پکار ده چې په دې باندې فوری طور کار شروع شی۔ (تالیاں) او زه دلته اپیل کوم چې که څوک خلق رکاوټونه جوړوی، مهربانی د وکړی د مروتو خلقو د خلې نه د، هغه بچو نه د دا شے نه اوباسی ځکه چې ستر کروړ روپئ چې راشی، هغې سره نور ډیر هم څه راځی، څوک به هوټل جوړ کړی، څوک به نور څه کوی، ټرانسپورټ به راشی نو دغه یو مهربانی وه تاسو ته او ستاسو هم ډیره شکر ګزاره یم او د خپلو مشرانو هم ډیره شکر ګزاره یم۔ ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: شکریہ۔ نہیں ابھی آج نہیں، آج نہیں، نماز کا ٹائم قضا ہو رہا ہے۔ میں اس سلسلے میں اتنی بات کروں گا، اگر یہ اتنا پرانا قصہ ہے تو آپ اس موجودہ نسل کیلئے اس پر جتنا جلدی ممکن ہو، کام شروع کریں کیونکہ آپ کے بعد ہمارے ادھر پشاور کے قریب ایک بنجر زمین ہے، ایک کونے میں پڑی تھی، 2008 میں کام شروع ہوا، 2009 میں کام Complete ہوا، اس کے بعد دو سال، ابھی کیڈٹس اس سے نکلے ہیں اور آپ اس طرح لڑتے جھگڑتے رہیں گے کہ ادھر بنائیں ادھر بنائیں، ادھر بنائیں ادھر بنائیں۔ یہ آپ اپنے ضلع کے ساتھ کوئی بھی وہ نیکی نہیں کر رہے ہیں بلکہ الٹا ان بچوں کے ساتھ ظلم کر رہے ہیں، اس لئے آپ اس ظلم سے اجتناب کریں۔ The Sitting is adjourned till 05:00 pm of tomorrow afternoon.، جو بھائی رہ گئے ہیں، ان کو کل ضرور موقع ملے گا۔ شکریہ۔

(اجلاس بروز جمعرات مورخہ 14 جون 2012ء بعد از دوپہر پانچ بجے تک کیلئے ملتوی ہو گیا)